

THE PALIVERSE PROJECT

The Universe of Buddha's Wisdom

Subcommentaries (Tīkā)

2. The Canon of Discipline - Subcommentaries (2. Vinaya Piṭaka - Tīkā)

07. Commentary on the Vinayaśāṅgaha
(07. Vinayaśāṅgaha-aṭṭhakathā)

28. Catupaccayabhājanīyavinicchayakathā
(28. Catupaccayabhājanīyavinicchayakathā)

PaliVerse

07. Commentary on the Vinayaśaṅgaha

28. Catupaccayabhājanīyavinicchayakathā

194. Catupaccayabhājananti cīvarādīnaṃ catunnaṃ paccayānaṃ bhājanaṃ. Tattha cīvarabhājane tāva cīvarapaṭiggāhako veditabbo, cīvaranidahako veditabbo, bhaṇḍāgāriko veditabbo, bhaṇḍāgāraṃ veditabbaṃ, cīvarabhājako veditabbo, cīvarabhājanaṃ veditabbaṃ.

Tattha “anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ cīvarapaṭiggāhakaṃ sammannituṃ, yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, gahitāgahitañca jāneyyā”ti vacanato imehi pañcahaṅgehi samannāgato cīvarapaṭiggāhako sammannitabbo. Tattha pacchā āgatānampi attano ñātakādīnaṃ paṭhamataraṃ paṭiggaṇhanto vā ekaccasmiṃ pemaṃ dassetvā gaṇhanto vā lobhapakatitāya attano pariṇāmento vā chandāgatiṃ gacchati nāma. Paṭhamataraṃ āgatassapi kodhavasena pacchā gaṇhanto vā duggatamanussesu avamaññaṃ katvā gaṇhanto vā “kiṃ vo ghare ṭhapanokāso natthi, tumhākaṃ santakaṃ gahetvā gacchathā”ti evaṃ saṅghassa lābhantarāyaṃ karonto vā dosāgatiṃ gacchati nāma. Yo pana muṭṭhassati asampajāno, ayaṃ mohāgatiṃ gacchati nāma. Pacchā āgatānampi issarānaṃ bhayena paṭhamataraṃ paṭiggaṇhanto vā “cīvarapaṭiggāhakaṭṭhānaṃ nāmetaṃ bhāriya”nti santasanto vā bhayāgatiṃ gacchati nāma. “Mayā idañcidañca gahitaṃ, idañcidañca na gahita”nti evaṃ jānanto gahitāgahitaṃ jānāti nāma. Tasmā yo chandāgatiādivasena na gacchati, ñātakaaññātakaaḍḍhaduggatesu viśesaṃ akatvā āgatapaṭipāṭiyā gaṇhāti, sīlācārapaṭipattiyutto hoti satimā medhāvī bahussuto, sakkoti dāyakānaṃ viśaṭṭhāya vācāya parimaṇḍalehi padabyañjanehi anumodanaṃ karonto pasādaṃ janetuṃ, evarūpo sammannitabbo.

Evañca pana sammannitabbo. Paṭhamam bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibaleṇa saṅgho ñāpetabbo -

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarapaṭiggāhakaṃ sammanneyya, esā ñatti.

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarapaṭiggāhakaṃ sammannati, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno cīvarapaṭiggāhakassa sammuti, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

“Sammato saṅghena itthannāmo bhikkhu cīvarapaṭiggāhako, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmi”ti -

Iti imāya kammavācāya vā apalokanena vā antovihāre sabbasaṅghamajjhapi khaṇḍasīmāyampi sammannituṃ vaṭṭatiyeva. Evaṃ sammatenā ca vihārapaccante vā padhānaghare vā na acchitabbaṃ. Yattha pana āgatāgatā manussā sukhaṃ passantī, tādisa dhuravīhāraṭṭhāne bījanaṃ passe ṭhapetvā sunivatthena supārutena nisīditabbaṃ.

195. Cīvaranidahakopi “anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ cīvaranidahakaṃ sammannituṃ, yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, nihitānihitañca jāneyyā”ti vacanato pañcaṅgasamannāgato bhikkhu -

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvaranidahakaṃ sammanneyya, esā ñatti.

“Suṇātu me bhante saṅgho, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvaranidahakaṃ sammannati, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno cīvaranidahakassa sammuti, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

“Sammato saṅghena itthannāmo bhikkhu cīvaranidahako, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmi”ti -

Iti imāya kammavācāya vā apalokanena vā vuttanayeneva sammannitabbo.

196. Bhaṇḍāgārikopi “anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ bhaṇḍāgārikaṃ sammannituṃ, yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, guttāguttañca jāneyyā”ti vacanato pañcaṅgasamannāgato bhikkhu “suṇātu me, bhante, saṅgho, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ bhaṇḍāgārikaṃ sammanneyyā”tiādinā nayena kammavācāya vā apalokanena vā sammannitabbo.

Ettha ca yattha chadanādīsu koci doso natthi, taṃ guttaṃ. Yattha pana chadanatiṇaṃ vā chadaniṭṭhakā vā yattha katthaci patitā, yena ovassati vā, mūsikādīnaṃ vā paveso hoti, bhittiādīsu vā katthaci chiddaṃ hoti, upacikā vā utṭhahanti, taṃ sabbaṃ aguttaṃ nāma. Taṃ sallakkhetvā bhaṇḍāgārikena paṭisaṅkharitabbaṃ. Sītasamaye dvārañca vātapānañca supihitaṃ kātabbaṃ. Sītena hi cīvarāni kaṇṇakitāni honti. Uṇhasamaye antarantarā vātappavesanatthaṃ vivaritabbaṃ. Evaṃ karonto hi guttāguttaṃ jānāti nāma.

197. “Anujānāmi, bhikkhave, bhaṇḍāgāraṃ sammannituṃ, yaṃ saṅgho ākaṅkhati vihāraṃ vā aḍḍhayogaṃ vā pāsādaṃ vā hammiyaṃ vā guhaṃ vā”ti vacanato bhaṇḍāgāraṃ sammannitvā ṭhapetabbaṃ. Ettha ca yo ārāmamajjhe ārāmasukasāmaṇerādīhi avivitto sabbesaṃ samosaraṇaṭṭhāne vihāro vā aḍḍhayogo vā hoti, so sammannitabbo. Paccantasenāsaṇaṃ pana na sammannitabbaṃ. Imaṃ pana bhaṇḍāgāraṃ khaṇḍasīmaṃ gantvā khaṇḍasīmāya nisinnehi sammannituṃ na vaṭṭati. Vihāramajjheyeva “suṇātu me, bhante, saṅgho, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ vihāraṃ bhaṇḍāgāraṃ sammanneyyā”tiādinā nayena kammavācāya vā apalokanena vā sammannitabbaṃ.

Cīvarapaṭiggāhakādīhi pana tīhipi attano vattaṃ jānitabbaṃ. Tattha cīvarapaṭiggāhakena tāva yaṃ yaṃ manussā “kālacīvara”nti vā “akālacīvara”nti vā “accekaṇḍīvara”nti vā “vassikaṇḍīvara”nti vā “nisīdana”nti vā “paccattharaṇa”nti vā “mukhapuñchanacoḷa”nti vā denti, taṃ sabbaṃ ekarāsiṃ katvā missetvā na gaṇhitabbaṃ, visuṃ visuṃ katvāva gaṇhitvā cīvaranidahakassa tatheva ācikkhitvā dātabbaṃ. Cīvaranidahakenapi bhaṇḍāgārikassa dadamānena “idaṃ kālacīvaraṃ...pe... idaṃ mukhapuñchanacoḷa”nti ācikkhitvāva dātabbaṃ. Bhaṇḍāgārikenapi tatheva visuṃ visuṃ saññāṇaṃ katvā ṭhapetabbaṃ. Tato

saṅghena “kālacīvaram āharā”ti vutte kālacīvameva dātabbam...pe...
 “mukhapuñchanacoḷam āharā”ti vutte tadeva dātabbam. Iti bhagavatā
 cīvarapaṭiggāhako anuññāto, cīvaranidahako anuññāto, bhaṇḍāgāriko anuññāto,
 bhaṇḍāgāram anuññātaṃ, na bāhulikātāya, na asantuṭṭhitāya, apica kho
 saṅghānuggahāya. Sace hi āhaṭṭhaṭṭhaṃ gahetvā bhikkhū bhājeyyuṃ, neva āhaṭṭhaṃ,
 na anāhaṭṭhaṃ, na dinnaṃ, na adinnaṃ, na laddhaṃ, na aladdhaṃ jāneyyuṃ,
 āhaṭṭhaṭṭhaṃ therāsane vā dadeyyuṃ, khaṇḍākhandaṃ vā chinditvā gaṇheyyuṃ,
 evaṃ sati ayuttaparibhogo ca hoti, na ca sabbesaṃ saṅgaho kato hoti. Bhaṇḍāgāre
 pana cīvaram ṭhapetvā ussannaḥkāle ekekassa bhikkhuno ticīvaram vā dve dve vā
 ekekaṃ vā cīvaram dassanti, laddhāladdhaṃ jānissanti, aladdhabhāvaṃ ṇatvā
 saṅghaṃ kātuṃ maññissanti.

198. Cīvarabhājakovi “anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ
 bhikkhuṃ cīvarabhājakaṃ sammannituṃ, yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na
 dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya,
 bhājitābhājitaṅca jāneyyā”ti vacanato pañcahaṅgehi samannāgatoyeva “suṇātu me,
 bhante, saṅgho, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ
 cīvarabhājakaṃ sammanneyyā”ti ādinā nayena kammavācāya vā apalokaṇena vā
 sammannitvā ṭhapetabbo.

Ettha sabhāgānaṃ bhikkhūnaṃ apāpuṇantampi mahagghacīvaram dento
 chandāgatiṃ gacchati nāma. Aññesaṃ vuḍḍhatarānaṃ pāpuṇantampi
 mahagghacīvaram adatvā appagghaṃ dento dosāgatiṃ gacchati nāma. Mohamūḷho
 cīvaradānavattaṃ ajānanto mohāgatiṃ gacchati nāma. Mukharānaṃ navakānampi
 bhayena apāpuṇantaṃ eva mahagghaṃ cīvaram dento bhayāgatiṃ gacchati nāma.
 Yo evaṃ na gacchati, sabbesaṃ tulābhūto pamāṇabhūto majjhatto, so
 sammannitabbo. Tenapi cīvaram bhājentena paṭhamam “idaṃ thūlaṃ, idaṃ
 saṅhaṃ, idaṃ ghaṇaṃ, idaṃ tanukaṃ, idaṃ paribhuttaṃ, idaṃ aparibhuttaṃ, idaṃ
 dīghato ettakaṃ, puthulato ettaka”nti evaṃ vatthāni vicinitvā “idaṃ ettakaṃ
 agghati, idaṃ ettaka”nti evaṃ agghaparicchedaṃ katvā sace sabbesaṃ ekekameva
 dasadasaagghanaṃ pāpuṇāti, iccetaṃ kusalaṃ. No ce pāpuṇāti, yaṃ nava vā
 aṭṭha vā agghati, taṃ aññena ekaagghanakena ca dviagghanakena ca saddhiṃ
 bandhitvā etena upāyena same paṭivīse ṭhapetvā kuso pātetabbo. Sace ekekassa
 dīyamāne cīvare divaso nappahoti, dasa dasa bhikkhū gaṇetvā dasa dasa
 cīvarapaṭivīse ekato bandhitvā bhaṇḍikaṃ katvā eko cīvarapaṭivīso ṭhapetabbo.
 Evaṃ ṭhapitesu cīvarapaṭivīsesu kuso pātetabbo. Tehipi bhikkhūhi puna kusapātaṃ
 katvā bhājetabbaṃ.

“Anujānāmi, bhikkhave, sāmaṇerānaṃ upaḍḍhapaṭivīsaṃ dātu”nti vacanato ye
 sāmaṇerā attissarā bhikkhusaṅghassa kattabbakammaṃ na karonti,
 uddesaparipucchāsu yuttā ācariyupajjhāyānaṃyeva vattapaṭivattaṃ karonti,
 aññesaṃ na karonti, etesaṃyeva upaḍḍhabhāgo dātabbo. Ye pana purebhattaṅca
 pacchābhattaṅca bhikkhusaṅghasseva kattabbakiccaṃ karonti, tesam samako
 dātabbo. Idaṅca piṭṭhisamaye uppannena bhaṇḍāgāre ṭhapitena akālacīvareneva
 kathitaṃ, kālacīvaram pana samakaṃyeva dātabbaṃ. Tatrappādavassāvāsikaṃ
 sammunjanibandhanādi saṅghassa phātikammaṃ katvā gahetabbaṃ. Etañhettha
 sabbesaṃ vattaṃ. Bhaṇḍāgāracīvarepi sace sāmaṇerā āgantvā “bhante, mayaṃ
 yāguṃ pacāma, bhattaṃ pacāma, khajjakaṃ pacāma, appaharitaṃ karoma,
 dantakaṭṭhaṃ āharāma, raṅgachalliṃ kappiyaṃ katvā dema, kiṃ amhehi na kataṃ

nāmā”ti ukkuṭṭhiṃ karonti, samabhāgo va dātabbo. Etamyeva virajjhivā karonti, yesaṃ karaṇabhāvo na paññāyati, te sandhāya vuttaṃ “anujānāmi, bhikkhave, sāmānerānaṃ upaḍḍhapaṭivīsaṃ dātu”nti. Kurundiyam pana “sace sāmānerā ‘kasmā mayam, bhante, saṅghakammaṃ na karoma, karissāmā”ti yācanti, samapaṭivīso dātabbo”ti vuttaṃ.

Sace koci bhikkhu sakaṃ bhāgaṃ gahetvā satthaṃ labhitvā nadim vā kantāraṃ vā uttaritvā disāpakkamitukāmo hoti, tassa “anujānāmi, bhikkhave, uttarantassa sakaṃ bhāgaṃ dātu”nti vacanato cīvaressu bhaṇḍāgārato bahi nīhaṭesu ghaṇṭiṃ paharivā bhikkhusaṅghe sannipatite cīvarabhājakena “imassa bhikkhuno koṭṭhāsena ettakena bhavitabba”nti takketvā nayaggāhena samabhāgena cīvaraṃ dātabbhaṃ. Tulāya tulitamiva hi samasamaṃ dātuṃ na sakkā, tasmā ūnaṃ vā hotu adhikaṃ vā, evaṃ takkena nayena dinnam sudinnam. Neva ūnakaṃ puna dātabbhaṃ, nātirittam paṭiggaṇhitabbaṃ. Sace dasa bhikkhū honti, sātākāpi daseva, tesu eko dvādasā agghati, sesā dasagghanakā. Sabbesu dasagghanakavasena kuse pātite yassa bhikkhuno dvādasagghanako kuso pātito, tena yattakaṃ tasmim paṭivīse adhikaṃ, tattakaṃ agghanakaṃ yaṃ kiñci attano santakaṃ kappiyabhaṇḍaṃ datvā so atirekabhāgo gahetabbo. Sace sabbesaṃ pañca pañca vatthāni pattāni, sesānapi atthi, ekekaṃ pana na pāpuṇāti, chinditvā dātabbāni.

Chindantena ca aḍḍhamāṇḍalādīnaṃ vā upāhanatthavikādīnaṃ vā pahonakāni khaṇḍāni katvā dātabbāni. Heṭṭhimaparicchedena caturaṅgulavitthārampi anuvātappahonakāyāmaṃ khaṇḍaṃ katvā dātuṃ vaṭṭati, aparibhogaṃ pana na kātabbhaṃ. Sacepi ekassa bhikkhuno koṭṭhāse ekaṃ vā dve vā vatthāni nappahonti, tattha aññaṃ sāmānikaṃ parikkhāraṃ ṭhapetvā yo tena tussati, tassa taṃ bhāgaṃ katvā pacchā kusapāto kātabbo. Sace dasa dasa bhikkhū gaṇetvā vaggam karontānaṃ eko vaggo na pūراتi, atṭha vā nava vā honti, tesaṃ atṭha vā nava vā koṭṭhāsā “tumhe ime gahetvā visuṃ bhājetthā”ti dātabbā. Evaṃ datvā pacchā kusapāto kātabbo.

199. Idāni “atṭhimā, bhikkhave, mātikā cīvarassa uppādāya, sīmāya deti, katikāya deti, bhikkhāpaññattiyā deti, saṅghassa deti, ubhatosaṅghassa deti, vassaṃvuṭṭhasaṅghassa deti, ādissa deti, puggalassa deti”ti cīvarānaṃ paṭilābhakhetadassanatthaṃ yā tā atṭha mātikā vuttā, tāsam vasena vinicchayo veditabbo.

Tattha “sīmāya dammī”ti evaṃ sīmaṃ parāmasitvā dento sīmāya deti nāma. Evaṃ sīmāya dinnam yāvatikā bhikkhū antosīmāgatā, tehi bhājetabbaṃ. Sīmā ca nāmesā khaṇḍasīmā upacārasīmā samānasamvāsasīmā avippavāsasīmā lābhasīmā gāmasīmā nigamasīmā nagarasīmā abbhantarasīmā udakukkhepasīmā janapadasīmā raṭṭhasīmā rajjasīmā dīpasīmā cakkavālasīmāti pannarasavidhā hoti. Tattha khaṇḍasīmā sīmākathāyaṃ vuttāva. Upacārasīmā nāma parikkhittassa viharassa parikkhepena, aparikkhittassa parikkhepārahaṭṭhānena paricchinnā hoti. Apica bhikkhūnaṃ dhuvasannipātaṭṭhānato pariyante ṭhitabhojanasālato vā nibaddhavasanaāvāsato vā thāmamajjhimaṃ purisassa dvinnam leḍḍupātānaṃ anto upacārasīmāti veditabbā. Sā pana āvāsesu vaḍḍhantesu vaḍḍhati, parihāyantesu parihāyati. Mahāpaccariyaṃ pana “bhikkhūsupi vaḍḍhantesu vaḍḍhati”ti vuttaṃ. Tasmā sace vihare sannipatitabhikkhūhi saddhim ekābaddhā hutvā yojanasatampi pūretvā nisīdanti, yojanasatampi upacārasīmāva hoti, sabbesaṃ lābho pāpuṇāti. Samānasamvāsaavippavāsasīmādvayampi vuttameva. Lābhasīmā

nāma neva sammāsambuddhena anuññātā, na dhammasaṅgāhakattherehi ṭhapitā, apica kho rājarājamahāmattā vihāraṃ kāretvā gāvutaṃ vā aḍḍhayaḍḍhayaṃ vā yojanaṃ vā samantato paricchinditvā “ayaṃ amhākaṃ vihārassa lābhasīmā”ti nāmalikhitaṃ thambhe nikhaṇitvā “yaṃ etthantare uppajjati, sabbam amhākaṃ vihārassa demā”ti sīmā ṭhapenti, ayaṃ lābhasīmā nāma.

Gāmanigamanagaraabbhantaraudakukkhepasīmāpi vuttā eva.

Janapadasīmā nāma kāsikosalaratṭhādīnaṃ anto bahū janapadā honti, tattha ekeko janapadaparichedo janapadasīmā. Ratṭhasīmā nāma kāsikosalādiratṭhaparichedo. Rajjasīmā nāma “coḷabhogo keraḷabhogo”ti evaṃ ekekassa rañño āṇāpavattiṭṭhānaṃ. Dīpasīmā nāma samuddantena paricchinna mahādīpā ca antaradīpā ca. Cakkavāḷasīmā cakkavāḷapabbateneva paricchinna. Evametāsu sīmāsu khaṇḍasīmāya kenaci kammena sannipatitaṃ saṅghaṃ disvā “ettheva sīmāya saṅghassa demā”ti vutte yāvatikā bhikkhū antokhaṇḍasīmāgatā, tehi bhājetabbaṃ. Tesameva hi taṃ pāpuṇāti, aññesaṃ sīmantarikāya vā upacārasīmāya vā ṭhitānampi na pāpuṇāti. Khaṇḍasīmāya ṭhite pana rukke vā pabbate vā ṭhitassa heṭṭhā vā pathavīvemaḍḍhagatassa pāpuṇātiyeva. “Imissā upacārasīmāya saṅghassa dammā”ti dinnaṃ pana khaṇḍasīmāsīmantarikāsu ṭhitānampi pāpuṇāti. “Samānasaṃvāsasīmāya dammā”ti dinnaṃ pana khaṇḍasīmāsīmantarikāsu ṭhitānaṃ na pāpuṇāti. Avippavāsasīmālābhasīmāsu dinnaṃ tāsū sīmāsu antogātānaṃ pāpuṇāti. Gāmasīmādisū dinnaṃ tāsaṃ sīmānaṃ abbhantare baddhasīmāya ṭhitānampi pāpuṇāti. Abbhantarasīmāudakukkhepasīmāsu dinnaṃ tattha antogātānaṃyeva pāpuṇāti. Janapadaratṭharajjadīpacakkavāḷasīmāsupi gāmasīmādisū vuttasadisoyeva vinicchayo.

Sace pana jambudīpe ṭhito “tambavaṇṇidīpe saṅghassa dammā”ti vadati, tambavaṇṇidīpato ekopi āgantvā sabbesaṃ gaṇhituṃ labhati. Sacepi tatteva eko sabhāgabhikkhu sabhāgānaṃ bhāgaṃ gaṇhāti, na vāretabbo. Evaṃ tāva yo sīmaṃ parāmasitvā deti, tassa dāne vinicchayo veditabbo. Yo pana “asukasīmāya”nti vattum na jānāti, kevalaṃ “sīmā”ti vacanamattameva jānanto vihāraṃ āgantvā “sīmāya dammā”ti vā “sīmaṭṭhakasaṅghassa dammā”ti vā bhaṇati, so pucchitabbo “sīmā nāma bahuvīdhā, katarasīmaṃ sandhāya bhaṇasī”ti. Sace vadati “ahaṃ ‘asukasīmā’ti na jānāmi, sīmaṭṭhakasaṅgho bhājetvā gaṇhatū”ti, katarasīmāya bhājetabbaṃ? Mahāsīvatthero kirāha “avippavāsasīmāyā”ti. Tato naṃ āhaṃsu “avippavāsasīmā nāma tiyojanāpi hoti, evaṃ sante tiyojane ṭhitā lābhaṃ gaṇhissanti, tiyojane ṭhatvā āgantukavattaṃ pūretvā ārāmaṃ pavisitabbaṃ bhavissati, gamiko tiyojanaṃ gantvā senāsanaṃ āpucchissati, nissayappaṭipannassa tiyojanātikame nissayo paṭippassambhissati, pārivāsikena tiyojanaṃ atikkamitvā aruṇaṃ utṭhapetabbaṃ bhavissati, bhikkhuniyā tiyojane ṭhatvā ārāmappavesanaṃ āpucchitabbaṃ bhavissati, sabbampetaṃ upacārasīmāparicchedavaseneva kātuṃ vaṭṭati, tasmā upacārasīmāya bhājetabba”nti.

200. Katikāya detīti ettha pana katikā nāma samānalābhakatikā. Tattevaṃ katikā kātābbā, ekasmiṃ vihāre sannipatitehi bhikkhūhi yaṃ vihāraṃ saṅgaṇhitukāmā samānalābhaṃ kātuṃ icchanti, tassa nāmaṃ gaṇetvā “asuko nāma vihāro porāṇako”ti vā “buddhādhivuttho”ti vā “appalābho”ti vā ya kiñci kāraṇaṃ vatvā “taṃ vihāraṃ iminā vihārena saddhiṃ ekalābhaṃ kātuṃ saṅghassa rucati”ti tikkhattuṃ sāvetabbaṃ. Ettāvatā tasmīṃ vihāre nisinnopi idha nisinnova hoti. Tasmīṃ vihārepi saṅghena evameva kātābbā. Ettāvatā idha nisinnopi tasmīṃ

nisinnova hoti. Ekasmiṃ vihāre lābhe bhājiyamāne itarasmim̐ t̐hitassa bhāgaṃ gahetuṃ vaṭṭati. Evaṃ ekena vihārena saddhiṃ bahūpi āvāsā ekalābhā kātabbā. Evañca kate ekasmiṃ āvāse dinne sabbattha dinnaṃ hoti.

201. Bhikkhāpaññatti nāma attano pariccāgapaññāpanaṭṭhānaṃ, yattha saṅghassa dhuvakārā karīyanti. Ettha ca yasmiṃ vihāre imassa cīvaradāyakassa santakaṃ saṅghassa pākavaṭṭaṃ vā vattati, yasmiṃ vihāre bhikkhū attano bhāraṃ katvā sadā gehe bhojeti, yattha vā tena āvāso kārīto, salākabhaddhāni vā nibaddhāni, ime dhuvakārā nāma. Yena pana sakalopi vihāro patitṭhāpito, tattha vattabbameva natthi, tasmā sace so “yattha mayhaṃ dhuvakārā karīyanti, tattha dammī”ti vā “tattha dethā”ti vā bhaṇati, bahūsu cepi t̐hānesu dhuvakārā honti, sabbattha dinnameva hoti. Sace pana ekasmiṃ vihāre bhikkhū bahutarā honti, tehi vattabbaṃ “tumhākaṃ dhuvakāre ekattha bhikkhū bahū, ekattha appakā”ti. Sace “bhikkhugaṇanāya gaṇhathā”ti bhaṇati, tathā bhājetvā gaṇhituṃ vaṭṭati. Ettha ca vatthabhesajjādi appakampi sukhena bhājiyati. Yadi pana mañco vā pīṭhaṃ vā ekameva hoti, taṃ pucchitvā yassa vihārassa, ekavihārepi vā yassa senāsanassa so vicāreti, tattha dātabbaṃ. Sacepi “asukabhikkhu gaṇhatū”ti vadati, vaṭṭati. Atha “mayhaṃ dhuvakāre dethā”ti vatvā avicāretvā gacchati, saṅghassapi vicāretuṃ vaṭṭati. Evaṃ pana vicāretabbaṃ, “saṅghattherassa vasanaṭṭhāne dethā”ti vattabbaṃ. Sace tattha senāsaṇaṃ paripuṇṇaṃ hoti, yattha nappahoti, tattha dātabbaṃ. Sace eko bhikkhu “mayhaṃ vasanaṭṭhāne senāsanaparibhogabhaṇḍaṃ natthī”ti vadati, tattha dātabbaṃ.

202. Saṅghassa detīti ettha pana sace vihāraṃ pavisitvā “imāni cīvarāni saṅghassa dammī”ti deti, upacārasīmāya t̐hitena saṅghena ghaṇṭiṃ paharitvā kālaṃ ghosetvā bhājetabbāni, sīmaṭṭhakassa asampattassapi bhāgaṃ gaṇhanto na vāretabbo. Vihāro mahā hoti, therāsanato paṭṭhāya vatthesu dīyamānesu alasajātikā mahātherā pacchā āgacchanti, “bhante, vīsativassānaṃ dīyati, tumhākaṃ t̐hitikā atikkantā”ti na vattabbā, t̐hitikaṃ t̐hapetvā tesam̐ datvā pacchā t̐hitibhāya dātabbaṃ. “Asukavihāre kira bahu cīvaraṃ uppanna”nti sutvā yojanantarikavihāratopi bhikkhū āgacchanti, sampattasampattānaṃ t̐hitaṭṭhānato paṭṭhāya dātabbaṃ, asampattānampi upacārasīmaṃ pavitṭhānaṃ antevāsikādīsu gaṇhantesu dātabbameva. “Bahiupacārasīmāya t̐hitānaṃ dethā”ti vadanti, na dātabbaṃ. Sace pana upacārasīmaṃ okkantehi ekābaddhā hutvā attano vihāradvāre vā antovihāreyeva vā honti, parisavasena vaḍḍhitā nāma sīmā hoti, tasmā dātabbaṃ. Saṅghanavakassa dinnepi pacchā āgatānaṃ dātabbameva. Dutiyabhāge pana therāsaṇaṃ āruḷhe āgatānaṃ paṭhamabhāgo na pāpuṇāti, dutiyabhāgato vassaggena dātabbaṃ.

Ekasmiṃ vihāre dasa bhikkhū honti, dasa vatthāni “saṅghassa demā”ti denti, pāṭekkaṃ bhājetabbāni. Sace “sabbāneva amhākaṃ pāpuṇantī”ti gahetvā gacchanti, duppāpitāni ceva duggahitāni ca, gatagataṭṭhāne saṅghikāneva honti. Ekaṃ pana uddharitvā “idaṃ tumhākaṃ pāpuṇātī”ti saṅghattherassa pāpetvā “sesāni amhākaṃ pāpuṇantī”ti gahetuṃ vaṭṭati. Ekameva vatthaṃ “saṅghassa demā”ti āharanti, abhājetvā vā “amhākaṃ pāpuṇātī”ti gaṇhanti, duppāpitañceva duggahitañca. Satthakena vā haliddiādīnā vā lekhaṃ katvā ekakoṭṭhāsaṃ “idaṃ t̐hānaṃ tumhākaṃ pāpuṇātī”ti saṅghattherassa pāpetvā “sesaṃ amhākaṃ pāpuṇātī”ti gahetuṃ vaṭṭati. Yaṃ pana vatthasseva pupphaṃ vā vali vā, tena paricchedaṃ kātuṃ na vaṭṭati. Sace

ekam tantam uddharitvā “idaṃ thānaṃ tumhākaṃ pāpuṇātī”ti therassa datvā “sesaṃ amhākaṃ pāpuṇātī”ti gaṇhanti, vaṭṭati. Khaṇḍaṃ khaṇḍaṃ chinditvā bhājiyamānaṃ vaṭṭatiyeva.

Ekabhikkhuke vihāre saṅghassa cīvaresu uppannesu sace pubbe vuttanayeneva so bhikkhu “sabbāni mayhaṃ pāpuṇantī”ti gaṇhāti, suggahitāni, t̥h̥itikā pana na tiṭṭhati. Sace ekekaṃ uddharitvā “idaṃ mayhaṃ pāpuṇātī”ti gaṇhāti, t̥h̥itikā tiṭṭhati. Tattha aṭṭhitāya t̥h̥itikāya puna aññasmiṃ cīvare uppanne sace eko bhikkhu āgacchati, majjhe chinditvā dvīhipi gaṇhettabbaṃ. T̥h̥itāya t̥h̥itikāya puna aññasmiṃ cīvare uppanne sace navakataro āgacchati, t̥h̥itikā heṭṭhā orohati. Sace vuḍḍhataro āgacchati, t̥h̥itikā uddhaṃ ārohati. Atha añño natthi, puna attano pāpetvā gaṇhettabbaṃ. “Saṅghassa demā”ti vā “bhikkhusaṅghassa demā”ti vā yena kenaci ākārena saṅghaṃ āmasitvā dinnam pana paṃsukūlikānaṃ na vaṭṭati “gahapaticīvaraṃ paṭikkhipāmi, paṃsukūlikaṅgaṃ samādiyāmī”ti vuttattā, na pana akappiyattā. Bhikkhusaṅghena apaloketvā dinnampi na gaṇhettabbaṃ. Yaṃ pana bhikkhu attano santakaṃ deti, taṃ bhikkhudattiyaṃ nāma vaṭṭati, paṃsukūlaṃ pana na hoti. Evaṃ santepi dhutaṅgaṃ na bhijjati. “Bhikkhūnaṃ dema, therānaṃ demā”ti vutte pana paṃsukūlikānampi vaṭṭati, “idaṃ vatthaṃ saṅghassa dema, iminā upāhanatthavikapattatthavikaāyogaṃsabaddhakādīni karontū”ti dinnampi vaṭṭati. Pattatthavikādīnaṃ atthāya dinnāni bahūnipi honti, cīvaratthāyapi pahonti, tato cīvaraṃ katvā pārupituṃ vaṭṭati. Sace pana saṅgho bhājitātirittāni vatthāni chinditvā upāhanatthavikādīnaṃ atthāya bhājeti, tato gaṇhetuṃ na vaṭṭati. Sāmikehi vicāritameva hi vaṭṭati, na itaraṃ. Paṃsukūlikaṃ “saṅghassa dhammakaraṇapaṭādīnaṃ atthāya demā”ti vuttepi gaṇhetuṃ vaṭṭati, parikkhāro nāma paṃsukūlikānampi icchitabbo. Yaṃ tattha atirekaṃ hoti, taṃ cīvarepi upanetuṃ vaṭṭati. Suttaṃ saṅghassa denti, paṃsukūlikehipi gaṇhettabbaṃ. Ayaṃ tāva vihāraṃ pavisitvā “imāni cīvarāni saṅghassa dammī”ti dinnesu vinicchayo. Sace pana bahiupacārasīmāya addhānamaggappaṭipanne bhikkhū disvā “saṅghassa dammī”ti saṅghattherassa vā saṅghanavakassa vā āroceti, sacepi yojanaṃ pharitvā parisā t̥h̥itā hoti, ekābaddhā ce, sabbesaṃ pāpuṇāti. Ye pana dvādasahi hatthehi parisam asampattā, tesam na pāpuṇāti.

203. Ubhatosaṅghassa detīti ettha “ubhatosaṅghassa dammī”ti vuttepi “dvidhā saṅghassa dammī”ti, “dvinnaṃ saṅghānaṃ dammī”ti, “bhikkhusaṅghassa ca bhikkhunīsaṅghassa ca dammī”ti vuttepi ubhatosaṅghassa dinnameva hoti. Tattha sace bahukāpi bhikkhū honti, ekā bhikkhunī hoti, upaḍḍhaṃ dātabbaṃ, dve bhāge same katvā eko bhāgo dātabboti attho. Sace bahukāpi bhikkhuniyo honti, eko bhikkhu hoti, upaḍḍhaṃ dātabbaṃ. “Ubhatosaṅghassa ca tuyhañca dammī”ti vutte sace dasa dasa bhikkhū ca bhikkhuniyo ca honti, ekavīsati paṭivīse katvā eko puggalassa dātabbo, dasa bhikkhusaṅghassa, dasa bhikkhunīsaṅghassa. Yena puggaliko laddho, so saṅghatopi attano vassaggena gaṇhetuṃ labhati. Kasmā? Ubhatosaṅghaggahaṇena gahitattā. “Ubhatosaṅghassa ca cetiyassa ca dammī”ti vuttepi eseva nayo. Idha pana cetiyassa saṅghato pāpuṇanakotṭhāso nāma natthi, ekapuggalassa pattakotṭhāsamova kotṭhāso hoti. “Ubhatosaṅghassa ca tuyhañca cetiyassa cā”ti vutte pana dvāvīsati kotṭhāse katvā dasa bhikkhūnaṃ, dasa bhikkhunīnaṃ, eko puggalassa, eko cetiyassa dātabbo. Tattha puggalo saṅghatopi attano vassaggena gaṇhetuṃ labhati, cetiyassa ekoyeva.

“Bhikkhusaṅghassa ca bhikkhunīnañca dammī”ti vutte pana na majjhe bhinditvā dātabbamaṃ, bhikkhū ca bhikkhuniyo ca gaṇetvā dātabbamaṃ. “Bhikkhusaṅghassa ca bhikkhunīnañca tuyhañcā”ti vutte pana puggalo visuṃ na labhati, pāpuṇanaṭṭhānato ekameva labhati. Kasmā? Bhikkhusaṅghaggahaṇena gahitattā. “Bhikkhusaṅghassa ca bhikkhunīnañca tuyhañca cetiyassa cā”ti vuttepi cetiyassa ekapuggalapaṭivīso labbhati, puggalassa visuṃ na labbhati, tasmā ekaṃ cetiyassa datvā avasesamaṃ bhikkhū ca bhikkhuniyo ca gaṇetvā bhājetabbamaṃ.

“Bhikkhūnañca bhikkhunīnañca dammī”ti vuttepi majjhe bhinditvā na dātabbamaṃ, puggalagaṇanāya eva vibhajitabbamaṃ. “Bhikkhūnañca bhikkhunīnañca tuyhañca, bhikkhūnañca bhikkhunīnañca cetiyassa ca, bhikkhūnañca bhikkhunīnañca tuyhañca cetiyassa cā”ti evamaṃ vuttepi cetiyassa ekapaṭivīso labbhati, puggalassa visuṃ natthi, bhikkhū ca bhikkhuniyo ca gaṇetvā eva bhājetabbamaṃ. Yathā ca bhikkhusaṅghamaṃ ādiṃ katvā nayo nīto, evamaṃ bhikkhunīsaṅghamaṃ ādiṃ katvāpi netabbo.

“Bhikkhusaṅghassa ca tuyhañcā”ti vutte puggalassa visuṃ na labbhati, vassaggeneva gahetabbamaṃ. “Bhikkhusaṅghassa ca cetiyassa cā”ti vutte pana cetiyassa visuṃ paṭivīso labbhati. “Bhikkhusaṅghassa ca tuyhañca cetiyassa cā”ti vuttepi cetiyasseva visuṃ labbhati, na puggalassa. “Bhikkhūnañca tuyhañcā”ti vuttepi visuṃ na labbhati, “bhikkhūnañca cetiyassa cā”ti vutte pana cetiyassa labbhati. “Bhikkhūnañca tuyhañca cetiyassa cā”ti vuttepi cetiyasseva visuṃ labbhati, na puggalassa. Bhikkhunīsaṅghamaṃ ādiṃ katvāpi evameva yojetabbamaṃ.

Pubbe buddhappamukhassa ubhatoṣaṅghassa dānaṃ denti, bhagavā majjhe nisīdati, dakkhiṇato bhikkhū, vāmato bhikkhuniyo nisīdanti, bhagavā ubhinnaṃ saṅghatthero, tadā bhagavā attanā laddhapaccaye attanāpi paribhuñjati, bhikkhūnampi dāpeti. Etarahi pana paṇḍitamanussā sadhātukaṃ paṭimaṃ vā cetiyaṃ vā ṭhapetvā buddhappamukhassa ubhatoṣaṅghassa dānaṃ denti, paṭimāya vā cetiyassa vā purato ādhāraṃ pattaṃ ṭhapetvā dakkhiṇodakaṃ datvā “buddhānaṃ demā”ti, tattha paṭhamamaṃ khādanīyabhojanīyaṃ denti, vihāraṃ vā āharitvā “idaṃ cetiyassa demā”ti piṇḍapātañca mālāgandhādīni ca denti, tattha kathaṃ paṭipajjitabbanti? Mālāgandhādīni tāva cetiye āropetabbāni, vatthehi paṭākā, telena padīpā kātabbā. Piṇḍapātamadhuḥpāṇitādīni pana yo nibaddhacetiyaṃ jaggaṃ hoti pabbajito vā gahaṭṭho vā, tassa dātabbāni. Nibaddhajaggake asati āhaṭṭhabhattamaṃ ṭhapetvā vattaṃ katvā paribhuñjitumaṃ vaṭṭati, upakaṭṭhe kāle bhuñjitvā pacchāpi vattaṃ kātumaṃ vaṭṭatiyeva. Mālāgandhādīsu ca yaṃ kiñci “idaṃ haritvā cetiye pūjaṃ karoṭhā”ti vutte dūrampi haritvā pūjetabbamaṃ, “bhikkhusaṅghassa harā”ti vuttepi haritabbamaṃ. Sace pana “ahamaṃ piṇḍāya carāmi, āsanāsālāya bhikkhū atthi, te harissantī”ti vutte “bhante, tuyhameva dammī”ti vadati, bhuñjitumaṃ vaṭṭati. Atha pana “bhikkhusaṅghassa dassāmī”ti harantassa gacchato antarāva kālo upakaṭṭho hoti, attano pāpetvā bhuñjitumaṃ vaṭṭati.

204. Vassaṃvuṭṭhasaṅghassa detīti ettha pana sace vihāraṃ pavisitvā “imāni cīvarāni vassaṃvuṭṭhasaṅghassa dammī”ti deti, yattakā bhikkhū tasmīṃ āvāse vassacchedamaṃ akatvā purimavassaṃvuṭṭhā, tehi bhājetabbamaṃ, aññesaṃ na pāpuṇāti. Disāpakkantassapi sati gāhake yāva kathinassubbhārā dātabbamaṃ. “Anatthate pana kathine antohemante evaṃca vatvā dinnamaṃ pacchimavassaṃvuṭṭhānampi pāpuṇāti”ti lakkhaṇaṇṇū vadanti. Aṭṭhakathāsu panetaṃ na vicāritaṃ. Sace pana bahiupacārasīmāyaṃ ṭhito “vassaṃvuṭṭhasaṅghassa dammī”ti vadati, sampattānaṃ sabbesaṃ pāpuṇāti. Atha

“asukavihāre vassaṃvuṭṭhasaṅghassā”ti vadati, tatra vassaṃvuṭṭhānameva yāva kathinassubbhārā pāpuṇāti. Sace pana gimhānaṃ paṭhamadivasato paṭṭhāya evaṃ vadati, tatra sammukhībhūtānaṃ sabbesaṃ pāpuṇāti. Kasmā? Piṭṭhisamaye uppannattā. Antovasseyeva “vassaṃ vasantānaṃ dammī”ti vutte chinnavassā na labhanti, vassaṃ vasantāva labhanti. Cīvaramāse pana “vassaṃ vasantānaṃ dammī”ti vutte pacchimikāya vassūpagatānaṃyeva pāpuṇāti, purimikāya vassūpagatānañca chinnavassānañca na pāpuṇāti.

Cīvaramāso paṭṭhāya yāva hemantassa pacchimo divaso, tāva “vassāvāsikaṃ demā”ti vutte kathinaṃ atthataṃ vā hotu anattataṃ vā, atītavassaṃvuṭṭhānameva pāpuṇāti. Gimhānaṃ paṭhamadivasato paṭṭhāya vutte pana mātikā āropetabbā “atītapassāvāsassa pañca māsā atikkantā, anāgato cātumāsaccayena bhavissati, kataravassāvāsassa desī”ti. Sace “atītavassaṃvuṭṭhānaṃ dammī”ti vadati, taṃ antovassaṃvuṭṭhānameva pāpuṇāti, disāpakkantānampi sabhāgā gaṇhituṃ labhanti. Sace “anāgate vassāvāsikaṃ dammī”ti vadati, taṃ ṭhapetvā vassūpanāyikadivase gahetabbaṃ. Atha “agutto vihāro, corabhayaṃ atthi, na sakkā ṭhapetuṃ gaṇhitvā vā āhiṇḍitu”nti vutte “sampattānaṃ dammī”ti vadati, bhājetvā gahetabbaṃ. Sace vadati “ito me, bhante, tatiye vasse vassāvāsikaṃ na dinnaṃ, taṃ dammī”ti, tasmīṃ antovasse vuṭṭhabhikkhūnaṃ pāpuṇāti. Sace te disā pakkantā, añño vissāsiko gaṇhāti, dātabbaṃ. Athekoyeva avasiṭṭho, sesā kālakatā, sabbaṃ ekasseva pāpuṇāti. Sace ekopi natthi, saṅghikaṃ hoti, sammukhībhūtehi bhājetabbaṃ.

205. Ādissa detīti ettha pana yāguyā vā bhatte vā khādanīye vā cīvare vā senāsane vā bhesajje vā ādisitvā paricchinditvā dento ādissa deti nāma. Tatrāyaṃ vinicchayo - bhikkhū ajjatanāya vā svātanāya vā yāguyā nimantetvā tesāṃ gharaṃ pavittānaṃ yāguṃ deti, yāguṃ datvā pītāya yāguyā “imāni cīvarāni yehi mayhaṃ yāgu pītā, tesāṃ dammī”ti deti, yehi nimantitehi yāgu pītā, tesāṃyeva pāpuṇāti. Yehi pana bhikkhācāravattena gharadvārena gacchantehi vā gharaṃ pavittāhehi vā yāgu laddhā, yesaṃ vā āsanāsālato pattaṃ āharitvā manussehi nītā, yesaṃ vā therehi pesitā, tesāṃ na pāpuṇāti. Sace pana nimantihabhikkhūhi saddhiṃ aññepi bahū āgantvā antogehaṃca bahigehaṃca pūretvā nisinnā, dāyako ca evaṃ vadati “nimantitā vā hontu animantitā vā, yesaṃ mayā yāgu dinnā, sabbesaṃ imāni vatthāni hontū”ti, sabbesaṃ pāpuṇāti. Yehi pana therānaṃ hatthato yāgu laddhā, tesāṃ na pāpuṇāti. Atha so “yehi mayhaṃ yāgu pītā, sabbesaṃ hotū”ti vadati, sabbesaṃ pāpuṇāti. Bhattakhādanīyesupi eseva nayo. Cīvare pana pubbepi tena vassaṃ vāsetvā bhikkhūnaṃ cīvaraṃ dinnapubbaṃ hoti, so ce bhikkhū bhojetvā vadati “yesaṃ mayā pubbe cīvaraṃ dinnaṃ, tesāṃyeva imaṃ cīvaraṃ vā suttaṃ vā sappimadhuphāṇitādīni vā hontū”ti, sabbaṃ tesāṃyeva pāpuṇāti. Senāsanepi “yo mayā kārite vihāre vā pariveṇe vā vasati, tassidaṃ hotū”ti vutte tasseva hoti. Bhesajjepi “mayāṃ kālana kālāṃ therānaṃ sappiādīni bhesajjāni dema, yehi tāni laddhāni, tesāṃyevidaṃ hotū”ti vutte tesāṃyeva hoti.

206. Puggalassa detīti ettha pana “imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī”ti evaṃ parammukhā vā, pādamūle ṭhapetvā “idaṃ, bhante, tumhākaṃ dammī”ti evaṃ sammukhā vā deti, taṃ tasseva hoti. Sace pana “idaṃ tumhākañca tumhākaṃ antevāsikānañca dammī”ti evaṃ vadati, therassa ca antevāsikānañca pāpuṇāti. Uddesaṃ gahetuṃ āgato gahetvā gacchanto ca atthi, tassapi pāpuṇāti. “Tumhehi

saddhim̐ nibaddhacārikabhikkhūnaṃ dammī”ti vutte uddesantevāsikānaṃ vattaṃ katvā uddesaparipucchādīni gahetvā vicarantānaṃ sabbesaṃ pāpuṇāti. Ayaṃ “puggalassa detī”ti imasmim̐ pade vinicchayo.

Sace koci bhikkhu ekova vassaṃ vasati, tattha manussā “saṅghassa demā”ti cīvarāni denti, tattha kiṃ kātābanti? “Anujānāmi, bhikkhave, tasseva tāni cīvarāni yāva kathinassa ubbhārā”ti vacanato sace gaṇapūrake bhikkhū labhitvā kathinaṃ atthataṃ hoti, pañca māse, no ce atthataṃ hoti, ekaṃ cīvaramāsaṃ aññattha gahetvā nītānipi tasseva tāni cīvarāni, na tesāṃ añño koci issaro. Yaṃ yañhi “saṅghassa demā”ti vā “saṅghaṃ uddissa demā”ti vā “vassaṃvuṭṭhasaṅghassa demā”ti vā “vassāvāsikaṃ demā”ti vā denti, sacepi matakacīvaraṃ avibhajitvā taṃ vihāraṃ pavisati, taṃ sabbāṃ tasseva bhikkhuno hoti. Yampi so vassāvāsathāya vaḍḍhim̐ payojetvā ṭhapitaupanikkhepato vā tatrappādato vā vassāvāsikaṃ gaṇhāti, sabbāṃ suggahitameva hoti. Idañhettha lakkaṇaṃ - yena tenākārena saṅghassa uppannavatthaṃ atthatakathinassa pañca māse, anattatakathinassa ekaṃ cīvaramāsaṃ pāpuṇāti. Sace pana koci bhikkhu vassānato aññasmim̐ utukāle ekako vasati, tattha manussā “saṅghassa demā”ti cīvarāni denti, tena bhikkhunā adhiṭṭhātabbaṃ “mayhimāni cīvarāni”ti. Adhiṭṭhahantena pana vattaṃ jānitabbaṃ. Tena hi bhikkhunā ghaṇṭim̐ vā paharitvā kālaṃ vā ghoṣetvā thokaṃ āgametvā sace ghaṇṭisaññāya vā kālasaññāya vā bhikkhū āgacchanti, tehi saddhim̐ bhājetabbāni. Tehi ce bhikkhūhi tasmim̐ cīvare bhājiyamāne apātite kuse añño bhikkhu āgacchati, samako dātabbo bhāgo, pātite kuse añño bhikkhu āgacchati, na akāmā dātabbo bhāgo. Ekakoṭṭhāsepi hi kusadaṇḍake pātitamatte sacepi bhikkhusahassaṃ hoti, gahitameva nāma cīvaraṃ, tasmā na akāmā bhāgo dātabbo. Sace pana attano ruciyā dātukāmā honti, dentu. Anubhāgepi eseva nayo.

Atha ghaṇṭisaññāya vā kālasaññāya vā aññe bhikkhū na āgacchanti, “mayhimāni cīvarāni pāpuṇanti”ti adhiṭṭhātabbāni. Evaṃ adhiṭṭhite sabbāni tasseva honti, ṭhitikā pana na tiṭṭhati. Sace ekekaṃ uddharitvā “ayaṃ paṭhamabhāgo mayhaṃ pāpuṇāti, ayaṃ dutiyabhāgo”ti evaṃ gaṇhāti, gahitāni ca suggahitāni honti, ṭhitikā ca tiṭṭhati, evaṃ pāpetvā gaṇhantenapi adhiṭṭhitameva hoti. Sace pana ghaṇṭim̐ paharitvā vā appaharitvā vā kālampi ghoṣetvā vā aghoṣetvā vā “ahamevettha, mayhameva imāni cīvarāni”ti gaṇhāti, duggahitāni honti. Atha “añño koci idha natthi, mayhaṃ etāni pāpuṇanti”ti gaṇhāti, suggahitāni. Atha anadhiṭṭhahitvāva tāni cīvarāni gahetvā aññaṃ vihāraṃ uddissa gacchati “tattha bhikkhūhi saddhim̐ bhājessāmi”ti, tāni cīvarāni gatagataṭṭhāne saṅghikāneva honti. Bhikkhūhi diṭṭhamattamevettha pamāṇaṃ. Tasmā sace keci paṭipathaṃ āgacchantā “kuhim̐, āvuso, gacchasi”ti pucchitvā tamatthaṃ sutvā “kiṃ, āvuso, mayaṃ saṅgho na homā”ti tattheva bhājetvā gaṇhanti, suggahitāni. Sacepi esa maggā okkamitvā kañci vihāraṃ vā āsanāsālaṃ vā piṇḍāya caranto ekagehameva vā pavisati, tatra ca naṃ bhikkhū disvā tamatthaṃ pucchitvā bhājetvā gaṇhanti, suggahitāneva.

“Na, bhikkhave, aññatra vassaṃvuṭṭhena aññatra cīvarabhāgo sādītabbo, yo sādīyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti vacanato aññatra vassaṃvuṭṭho aññatra bhāgaṃ gaṇhāti, dukkaṭaṃ. Ettha pana kiñcāpi lahukā āpatti, atha kho gahitāni cīvarāni gahitaṭṭhāne dātabbāni. Sacepi naṭṭhāni vā jiṇṇāni vā honti, tasseva gīvā. “Dehī”ti vutte adento dhuranikkhepe bhaṇḍagghena kāretabbo.

Eko bhikkhu dvīsu āvāsesu vassaṃ vasati “evaṃ me bahu cīvaraṃ uppajjissatī”ti, ekaṃ puggalapaṭivīsaṃyeva labhati. Tasmā sace ekekasmim̐ vihāre ekāhamekāhaṃ

vā sattāhaṃ vā vasati, ekekasmim vihare yaṃ eko puggalo labhati, tato tato upaḍḍhaṃ upaḍḍhaṃ dātabbaṃ. Evañhi ekapuggalapaṭivīso dinno hoti. Sace pana ekasmim vihare vasanto itarasmim sattāhavārena aruṇameva utthāpeti, bahutaraṃ vasitavihārato tassa paṭivīso dātabbo. Evampi ekapuggalapaṭivīsoyeva dinno hoti. Idañca nānālābhehi nānūpacārehi ekasīmāvihārehi kathitaṃ, nānāsīmāvihāre pana senāsanaggāho paṭippassambhati. Tasmā tattha cīvarapaṭivīso na pāpuṇāti, sesaṃ pana āmisabhesajjādi sabbhaṃ sabbattha antosīmāgatassa pāpuṇāti.

207. “Bhikkhussa, bhikkhave, kālakate saṅgho sāmī pattacīvare, apica gilānupaṭṭhākā bahūpakārā, anujānāmi, bhikkhave, saṅghena ticīvarañca pattañca gilānupaṭṭhākānaṃ dātuṃ, yaṃ tattha lahubhaṇḍaṃ lahuparikkhāraṃ, taṃ sammukhībhūtena saṅghena bhājetuṃ, yaṃ tattha garubhaṇḍaṃ garuparikkhāraṃ, taṃ āgatānāgatacātuddisassa saṅghassa avissajjikaṃ avebhaṅgika”nti vacanato bhikkhusmim kālakate apaloketvā vā -

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, itthannāmo bhikkhu kālakato, idaṃ tassa ticīvarañca patto ca, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho imaṃ ticīvarañca pattañca gilānupaṭṭhākānaṃ dadeyya, esā ñatti.

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, itthannāmo bhikkhu kālakato, idaṃ tassa ticīvarañca patto ca, saṅgho imaṃ ticīvarañca pattañca gilānupaṭṭhākānaṃ deti, yassāyasmato khamati imassa ticīvarassa ca pattassa ca gilānupaṭṭhākānaṃ dānaṃ, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

“Dinnaṃ idaṃ saṅghena ticīvarañca patto ca gilānupaṭṭhākānaṃ, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī”ti -

Evaṃ kammavācaṃ vā sāvetvā gilānupaṭṭhākānaṃ pattacīvaraṃ datvā sesaṃ lahuparikkhāraṃ sammukhībhūtena saṅghena bhājetvā gahetabbaṃ.

208. Gilānupaṭṭhākānaṃ lābhe pana ayaṃ vinicchayo -sace sakale bhikkhusaṅghe upaṭṭhahante kālaṃ karoti, sabbepi sāmikā. Atha ekaccehi vāre kate ekaccehi akateyeva kālaṃ karoti, tatra ekacce ācariyā vadanti “sabbepi attano vāre sampatte kareyyuṃ, tasmā sabbepi sāmīno”ti. Ekacce vadanti “yehi jaggito, te eva labhanti, itare na labhanti”ti. Sāmaṇerepi kālakate sace cīvaraṃ atthi, gilānupaṭṭhākānaṃ dātabbaṃ. No ce atthi, yaṃ atthi, taṃ dātabbaṃ. Aññasmim parikkhāre sati cīvarabhāgaṃ katvā dātabbaṃ. Bhikkhu ca sāmaṇero ca sace samaṃ upaṭṭhahiṃsu, samako bhāgo dātabbo. Atha sāmaṇero va upaṭṭhahati, bhikkhussa saṃvidahanamattameva hoti, sāmaṇerassa jeṭṭhakoṭṭhāso dātabbo. Sace sāmaṇero bhikkhunā ānītaudakena yāguṃ pacitvā paṭiggahāpanamattameva karoti, bhikkhu upaṭṭhahati, bhikkhussa jeṭṭhabhāgo dātabbo. Bahū bhikkhū sabbe samaggā hutvā upaṭṭhahanti, sabbesaṃ samako bhāgo dātabbo. Yo panettha visesena upaṭṭhahati, tassa viseso kātabbo.

Yena pana ekadivasampi gilānupaṭṭhākavasena yāgubhattaṃ vā pacitvā dinnaṃ, nhānaṃ vā paṭisāditāṃ, sopi gilānupaṭṭhākova. Yo pana samīpaṃ anāgantvā bhesajjatanḍulādīni peseti, ayaṃ gilānupaṭṭhāko na hoti. Yo pariyesitvā gāhetvā āgacchati, ayaṃ gilānupaṭṭhākova. Eko vattasīsena jaggati, eko paccāsāya, matakāle ubhopi paccāsīsanti, ubhinnaṃ dātabbaṃ. Eko upaṭṭhahitvā gilānassa vā kammaṃ attano vā kammaṃ katthaci gato “puna āgantvā jaggissāmī”ti, etassapi dātabbaṃ.

Eko ciraṃ upaṭṭhahitvā “idāni na sakkomī”ti dhuraṃ nikkhipitvā gacchati, sacepi taṃ divasameva gilāno kālaṃ karoti, upaṭṭhākabhāgo na dātabbo. Gilānupaṭṭhāko nāma gihī vā hotu pabbajito vā antamaso mātugāmopi, sabbe bhāgaṃ labhanti. Sace tassa bhikkhuno pattacīvaramattameva hoti, aññaṃ natthi, sabbaṃ gilānupaṭṭhākānaṃyeva dātabbaṃ. Sacepi sahasaṃ agghati, aññaṃ pana bahumpi parikkhāraṃ te na labhanti, saṅghasseva hoti. Avasesaṃ bhaṇḍaṃ bahu ceva mahagghaṇca, ticīvaraṃ appagghaṃ, tato gahetvā ticīvaraparikkhāro dātabbo, sabbañcetaṃ saṅghikatova labbhati. Sace pana so jīvamānoyeva sabbaṃ attano parikkhāraṃ nissajjitvā kassaci adāsi, koci vā vissāsaṃ aggahehi, yassa dinnaṃ, yena ca gahitaṃ, tasseva hoti, tassa ruciyā eva gilānupaṭṭhākā labhanti. Aññesaṃ adatvā dūre ṭhapitaparikkhārāpi tattha tattha saṅghasseva honti. Dvinnaṃ santakaṃ hoti avibhattaṃ, ekasmiṃ kālakate itaro sāmī. Bahūnampi santake eseva nayo. Sabbesu matesu saṅghikaṃ hoti. Sacepi avibhajitvā saddhivihārikādīnaṃ denti, adinnaeva hoti, vibhajitvā dinnaṃ pana sudinnaṃ. Taṃ tesu matesupi saddhivihārikādīnaṃyeva hoti, na saṅghassa.

Sace vassaṃvuṭṭho bhikkhu anuppanne vā uppanne vā cīvare abhājite vā pakkamati, ummattaṃ khittacitto vedanāṭṭo ukkhittako vā hoti, sante patirūpe gāhake bhāgo dātabbo. Sace pana vibbhamati vā kālaṃ vā karoti sāmaṇero vā paṭijānāti, sikkhaṃ paccakkhātako, antimavatthum ajjhāpannako, paṇḍako, theyyasaṃvāsako, titthiyapakkantako, tiracchānagato, mātughātako, pitughātako, arahantaghātako, bhikkhunīdūsako, saṅghabhedako, lohituppādako, ubhatobyañjanaṃ vā paṭijānāti, saṅgho sāmī, bhāgo na dātabbo.

Sace vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ anuppanne cīvare saṅgho bhijjati, kosambakabhikkhū viya dve koṭṭhāsā honti, tattha manussā ekasmiṃ pakkhe dakkhiṇodakaṇca gandhādīni ca denti, ekasmiṃ cīvarāni denti “saṅghassa demā”ti, yattha vā udakaṃ dinnaṃ, yasmiṃyeva pakkhe cīvarāni denti “saṅghassa demā”ti, saṅghasseva tāni cīvarāni, dvinnampi koṭṭhāsānaṃ pāpuṇanti, ghaṇṭiṃ paharitvā dvīhihi pakkhehi ekato bhājetabbāni. Sace pana manussā ekasmiṃ pakkhe dakkhiṇodakaṃ gandhādīni ca denti, ekasmiṃ pakkhe cīvarāni denti “pakkhassa demā”ti, pakkhasseva tāni cīvarāni. Evañhi dinne yassa koṭṭhāsassa udakaṃ dinnaṃ, tassa udakameva hoti. Yassa cīvaraṃ dinnaṃ, tasseva cīvaraṃ. Yasmiṃ padese dakkhiṇodakaṃ pamāṇaṃ hoti, tattha eko pakkho dakkhiṇodakassa laddhattā cīvarāni labhati, eko cīvarānameva laddhattāti ubho hi ekato hutvā yathāvuḍḍhaṃ bhājetabbāṃ. “Idaṃ kira parasamudde lakkhaṇa”nti mahāaṭṭhakathāyaṃ vuttaṃ. Sace yasmiṃ pakkhe udakaṃ dinnaṃ, tasmīyeva pakkhe cīvarāni denti “pakkhassa demā”ti, pakkhasseva tāni cīvarāni, itaro pakkho anissaroyeva. Sace pana vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ uppanne cīvare abhājite saṅgho bhijjati, sabbesaṃ samakaṃ bhājetabbāṃ.

Sace sambahulesu bhikkhūsu addhānamaggappaṭipannesu keci bhikkhū paṃsukūlatthāya susānaṃ okkamanti, keci anāgamentā pakkamanti, anāgamentānaṃ na akāmā bhāgo dātabbo, āgamentānaṃ pana akāmāpi dātabbo bhāgo. Yadi pana manussā “idhāgatā eva gaṇhantū”ti denti, saññānaṃ vā katvā gacchanti “sampattā gaṇhantū”ti, sampattānaṃ sabbesampi pāpuṇāti. Sace chaḍḍetvā gatā, yena gahitaṃ, so eva sāmī. Sace keci bhikkhū paṭhamaṃ susānaṃ okkamanti, keci pacchā, tattha paṭhamaṃ okkantā paṃsukūlaṃ labhanti, pacchā okkantā na labhanti. “Anujānāmi, bhikkhave, pacchā okkantānaṃ na akāmā bhāgaṃ

dātu”nti vacanato pacchā okkantānaṃ akāmā bhāgo na dātabbo. Sace pana sabbe pi samaṃ okkantā, keci labhanti, keci na labhanti. “Anujānāmi, bhikkhave, sadisānaṃ okkantānaṃ akāmāpi bhāgaṃ dātu”nti vacanato samaṃ okkantānaṃ akāmāpi bhāgo dātabbo. Sace pana “laddhaṃ paṃsukūlaṃ sabbe bhājetvā gaṇhissāmā”ti bahimeva katikaṃ katvā susānaṃ okkantā keci labhanti, keci na labhanti, “anujānāmi, bhikkhave, katikaṃ katvā okkantānaṃ akāmā bhāgaṃ dātu”nti vacanato katikaṃ katvā okkantānampi akāmā bhāgo dātabbo. Ayaṃ tava cīvarabhājanīyakathā.

209. Piṇḍapātabhājane pana “anujānāmi, bhikkhave, saṅghabhattaṃ uddesabhattaṃ nimantanaṃ salākabhattaṃ pakkhikaṃ uposathikaṃ pāṭipadika”nti evaṃ anuññātesu saṅghabhattādīsu ayaṃ vinicchayo -

Saṅghabhattaṃ nāma sakalassa saṅghassa dātabbaṃ bhattaṃ. Tasmā saṅghabhatte ṭhitikā nāma natthi, tatoyeva ca “amhākaṃ ajja dasa dvādasa divasā bhuñjantānaṃ, idāni aññato bhikkhū ānethā”ti na evaṃ tattha vattabbaṃ, “purimadivasesu amhehi na laddhaṃ, idāni taṃ amhākaṃ gāhethā”ti evampi vattaṃ na labhati. Tañhi āgatāgātānaṃ pāpuṇātiyeva.

Uddesabhattādīsu pana ayaṃ nayo - raññā vā rājamahāmattena vā “saṅghato uddisitvā ettake bhikkhū ānethā”ti pahite kālaṃ ghoṣetvā ṭhitikā pucchitabbā. Sace atthi, tato paṭṭhāya gāhetabbaṃ. No ce, therāsanato paṭṭhāya gāhetabbaṃ. Uddesakena piṇḍapātikānampi na atikkāmetabbaṃ. Te pana dhutaṅgaṃ rakkhantā sayameva atikkamissanti. Evaṃ gāhiyamāne alasajātikā mahātherā pacchā āgacchanti, “bhante, vīsativassānaṃ gāhiyati, tumhākaṃ ṭhitikā atikkantā”ti na vattabbā, ṭhitiṃ paṭṭhāya tesāṃ gāhetvā pacchā ṭhitiṃ gāhetabbaṃ. “Asukavihāre bahu uddesabhattaṃ uppanna”nti sutvā yojanantarikavihāratopi bhikkhū āgacchanti, sampattasampattānaṃ ṭhitaṭṭhānato paṭṭhāya gāhetabbaṃ, asampattānampi upacārasīmaṃ pavīṭṭhānaṃ antevāsikādīsu gaṇhantesu gāhetabbameva. “Bahiupacārasīmāyaṃ ṭhitānaṃ gāhethā”ti vadanti, na gāhetabbaṃ. Sace upacārasīmaṃ okkantehi ekābaddhā hutvā attano vihāradvāre vā antovihāreyeva vā honti, parisavasena vaḍḍhitā nāma sīmā hoti, tasmā gāhetabbaṃ. Saṅghanavakassa dinnepi pacchā āgatānaṃ gāhetabbameva. Dutiyabhāge pana therāsaṇaṃ āruḷhe puna āgatānaṃ paṭhamabhāgo na pāpuṇāti, dutiyabhāgato vassaggena gāhetabbaṃ.

Ekasmiṃ vihāre ekaṃ bhattuddesaṭṭhānaṃ paricchinditvā gāvutappamāṇāyapi upacārasīmāya yattha katthaci ārocitaṃ uddesabhattaṃ tasmīmyeva bhattuddesaṭṭhāne gāhetabbaṃ. Eko ekassa bhikkhuno paṇiṇati “sve saṅghato uddisitvā dasa bhikkhū paṇiṇathā”ti, tena so attho bhattuddesakassa ārocetabbo. Sace taṃ divasaṃ pamussati, dutiyadivase pātova ārocetabbo, atha pamussitvāva piṇḍāya pavisanto sarati, yāva upacārasīmaṃ nātikkamati, tava yā bhojanasālāya pakatiṭṭhitikā, tassāyeva vasena gāhetabbaṃ. Sacepi upacārasīmaṃ atikkanto, bhikkhū ca upacārasīmaṭṭhakehi ekābaddhā honti, aññamaññaṃ dvādasahatthantaraṃ avijahitvā gacchanti, pakatiṭṭhitikāya vasena gāhetabbaṃ. Bhikkhūnaṃ pana tādise ekābaddhe asati bahiupacārasīmāya yasmiṃ ṭhāne sarati, tattha navaṃ ṭhitiṃ katvā gāhetabbaṃ. Antogāme āsanasālāya sarantena āsanasālāya ṭhitiṃ gāhetabbaṃ. Yattha katthaci saritvā gāhetabbameva, agāhetuṃ na vaṭṭati. Na hi etaṃ dutiyadivase labbhatīti.

Sace sakavihārato aññaṃ vihāraṃ gacchante bhikkhū disvā koci uddesabhattaṃ uddisāpeti, yāva antoupacāre vā upacārasīmaṭṭhakehi saddhiṃ vuttanayena ekābaddhā vā honti, tāva sakavihāre ṭhitikāvasena gāhetabbaṃ. Bahiupacāre ṭhitānaṃ dinnaṃ pana “saṅghato, bhante, ettake nāma bhikkhū uddisathā”ti vutte sampattasampattānaṃ gāhetabbaṃ. Tattha dvādasahatthantaraṃ avijahitvā ekābaddhanayena dūre ṭhitāpi sampattāyevāti veditabbā. Sace yaṃ vihāraṃ gacchanti, tattha pavitṭhānaṃ ārocenti, tassa vihārassa ṭhitikāvasena gāhetabbaṃ. Sacepi gāmadvāre vā vīthiyaṃ vā catukke vā antaraghare vā bhikkhū disvā koci saṅghuddesaṃ āroceti, tasmīṃ tasmīṃ ṭhāne antoupacāragatānaṃ gāhetabbaṃ.

Gharūpacāro cettha ekagharaṃ ekūpacāraṃ, ekagharaṃ nānūpacāraṃ, nānāgharaṃ ekūpacāraṃ, nānāgharaṃ nānūpacāraṃ imesaṃ vasena veditabbo. Tattha yaṃ ekakulassa gharaṃ ekavaḷaṇṇaṃ hoti, taṃ suppaṭāparicchedassa anto ekūpacāraṃ nāma, tatthuppanno uddesalābho ekasmiṃ upacāre bhikkhācāravattenapi ṭhitānaṃ sabbesaṃ pāpuṇāti. Etaṃ ekagharaṃ ekūpacāraṃ nāma. Yaṃ pana ekagharaṃ dvinnaṃ bhariyānaṃ sukhavihāratthāya majjhe bhittiṃ utṭhapetvā nānādvāraḷaṇṇaṃ kataṃ, tatthuppanno uddesalābho bhittiantarikassa na pāpuṇāti, tasmīṃ tasmīṃ ṭhāne nisinnasseva pāpuṇāti. Etaṃ ekagharaṃ nānūpacāraṃ nāma. Yasmiṃ pana ghare bahū bhikkhū nimantetvā antogehato paṭṭhāya ekābaddhe katvā paṭivissakagharānipi pūretvā nisīdāpentī, tattha uppanno uddesalābho sabbesaṃ pāpuṇāti. Yampi nānākulassa nivesanaṃ majjhe bhittiṃ akatvā ekadvāreneva vaḷaṇṇanti, tatrāpi eseva nayo. Etaṃ nānāgharaṃ ekūpacāraṃ nāma. Yo pana nānānivesanesu nisinnānaṃ bhikkhūnaṃ uddesalābho uppajjati, kiñcāpi bhitticchiddena bhikkhū dissanti, tasmīṃ tasmīṃ nivesane nisinnānaṃyeva pāpuṇāti. Etaṃ nānāgharaṃ nānūpacāraṃ nāma.

Yo pana gāmadvāravīthicatukkesu aññatarasmiṃ ṭhāne uddesabhattaṃ labhitvā aññasmiṃ bhikkhusmiṃ asati attanova pāpuṇāpetvā dutiyadivasepi tasmīṃyeva ṭhāne aññaṃ labhati, tena yaṃ aññaṃ navakaṃ vā vuḍḍhaṃ vā bhikkhuṃ passati, tassa gāhetabbaṃ. Sace koci natthi, attanova pāpetvā bhuñjitabbaṃ. Sace āsanāsālāya nisīditvā kālaṃ paṭimānentesu bhikkhūsu koci āgantvā “saṅghuddesapattaṃ detha, uddesapattaṃ detha, saṅghato uddisitvā pattaṃ detha, saṅghikaṃ pattaṃ dethā”ti vā vadati, uddesapattaṃ ṭhitikāya gāhetvā dātabbaṃ. “Saṅghuddesabhikkhuṃ detha, saṅghato uddisitvā bhikkhuṃ detha, saṅghikaṃ bhikkhuṃ dethā”ti vuttepi eseva nayo.

Uddesako panettha pesalo lajjī medhāvī icchitabbo, tena tikkhattuṃ ṭhitaṃ pucchitvā sace koci ṭhitaṃ jānanto natthi, therāsanato gāhetabbaṃ. Sace pana “ahaṃ jānāmi, dasavassena laddha”nti koci bhaṇati, “atthāvuso, dasavassā bhikkhū”ti pucchitabbaṃ. Sace tassa sutvāva “dasavassamha dasavassamhā”ti bahū āgacchanti, “tuyhaṃ pāpuṇāti, tuyhaṃ pāpuṇāti”ti agatvā “sabbe appasaddā hothā”ti vatvā paṭipāṭiyā ṭhapetabbā, ṭhapetvā “kati bhikkhū icchathā”ti upāsako pucchitabbo, “ettake nāma, bhante”ti vutte “tuyhaṃ pāpuṇāti, tuyhaṃ pāpuṇāti”ti avatvā sabbanavakassa vassaggañca utu ca divasabhāgo ca chāyā ca pucchitabbā. Sace chāyāyapi pucchiyamānāya añño vuḍḍhataro āgacchati, tassa dātabbaṃ. Atha chāyaṃ pucchitvā “tuyhaṃ pāpuṇāti”ti vutte vuḍḍhataro āgacchati, na labhati. Kathāpapañcena hi nisinnassapi niddāyantassapi gāhitaṃ suggāhitaṃ, atikkantaṃ

suatikkantaṃ. Bhājanīyabhaṇḍañhi nāmetaṃ sampattasseva pāpuṇāti, tattha sampattabhāvo upacārena paricchinditabbo. Āsanasālāya ca antoparikkhepo upacāro, tasmim̐ ʒhitassa lābho pāpuṇāti.

Koci āsanasālato aʒṭha uddesapatte āharāpetvā satta patte paṇītabhojanānaṃ, ekaṃ udakassa pūretvā āsanasālaṃ paṇīnati, gahetvā āgatā kiñci avatvā bhikkhūnaṃ hatthesu patitṭhapetvā pakkamanti, yena yaṃ laddhaṃ, tasseva taṃ hoti. Yena pana udakaṃ laddhaṃ, tassa atikkantampi ʒhitikaṃ ʒhapetvā aññaṃ uddesabhattaṃ gāhetabbaṃ, tañca lūkhaṃ vā labhatu paṇītaṃ vā ticīvaraparivāraṃ vā, tasseva taṃ hoti. Īdiso hissa puññaviseso, udakaṃ pana yasmā āmiṣaṃ na hoti, tasmā aññaṃ uddesabhattaṃ labhati. Sace pana te gahetvā āgatā “idaṃ kira, bhante, sabbaṃ bhājetvā bhuñjathā”ti vatvā gacchanti, sabbehi bhājetvā bhuñjitvā udakaṃ pātabbaṃ. “Saṅghato uddisitvā aʒṭha mahāthere detha, majjhime detha, navake detha, paripuṇṇavasṣe sāmaṇere detha, majjhimaḥāṇakādayo detha, mayhaṃ ṇātibhikkhū dethā”ti vadantassa pana “upāsaka, tvaṃ evaṃ vadasi, ʒhitikāya pana tesāṃ na pāpuṇāti”ti vatvā ʒhitikāvaseneva dātabbā. Daharasāmaṇerehi pana uddesabhattesu laddhesu sace dāyakānaṃ ghare maṅgalaṃ hoti, “tumaḥkaṃ ācariyupajjhāye pesethā”ti vattabbaṃ. Yasmim̐ pana uddesabhatte paṭhamabhāgo sāmaṇerānaṃ pāpuṇāti, anubhāgo mahātherānaṃ, na tattha sāmaṇerā “mayāṃ paṭhamabhāgaṃ labhimhā”ti purato gantaṃ labhanti, yathāpaṭipāṭiyā eva gantabbaṃ. “Saṅghato uddisitvā tumaḥ ethā”ti vutte “mayhaṃ aññaḍāpi jānissasi, ʒhitikā pana evaṃ gacchatī”ti ʒhitikāvaseneva gāhetabbaṃ. Atha “saṅghuddesapattaṃ dethā”ti vatvā aggāhiteyeva patte yassa kassaci pattaṃ gahetvā pūretvā āharati, āhaṭampi ʒhitikāya eva gāhetabbaṃ.

Eko “saṅghuddesapattaṃ āharā”ti pesito “bhante, ekaṃ pattaṃ detha, nimantaṇabhattaṃ āharissāmi”ti vadati, so ce “uddesabhattaḡharato ayaṃ āgato”ti ṇatvā bhikkhūhi “nanu tvaṃ asukagharato āgato”ti vutto “āma, bhante, na nimantaṇabhattaṃ, uddesabhatta”nti bhaṇati, ʒhitikāya gāhetabbaṃ. Yo pana “ekaṃ pattaṃ āharā”ti vutte “kinti vatvā āharāmi”ti vatvā “yathā te rucchatī”ti vutto āgacchatī, ayaṃ vissatṭhadūto nāma. Uddesapattaṃ vā paṭipāṭipattaṃ vā puggalikapattaṃ vā yaṃ icchatī, taṃ etassa dātabbaṃ. Eko bālo abyatto “uddesapattaṃ āharā”ti pesito vattaṃ na jānāti, tuṇhībhuṭo tiṭṭhati, so “kassa santikaṃ āgatosī”ti vā “kassa pattaṃ harissasī”ti vā na vattabbo. Evañhi vutto pucchāsabhāgena “tumaḥkaṃ santikaṃ āgatomhī”ti vā “tumaḥkaṃ pattaṃ harissāmi”ti vā vadeyya. Tato taṃ bhikkhuṃ añṇe bhikkhū jigucchantaṃ na olokeyyumaṃ, “kuhiṃ gacchasi, kiṃ karonto āhiṇḍasī”ti pana vattabbo. Tassa “uddesapattatthāya āgatomhī”ti vadantassa gāhetvā patto dātabbo.

Ekā kūṭaʒṭhitikā nāma hoti. Rañño vā rājamahāmaṭṭassa vā gehe atipaṇīṭāni aʒṭha uddesabhattāni niccaṃ dīyanti, tāni ekacārikabhattāni katvā bhikkhū visumaṃ ʒhitikāya paribhuñjanti. Ekacce bhikkhū “sve dāni amhākaṃ pāpuṇissantī”ti attano ʒhitikaṃ sallakkhetvā gatā. Tesu anāgatesuyeva añṇe āgantukā bhikkhū āgantvā āsanasālāya nisīdanti. Taṅkhaṇaṇṇeva rājapurisā āgantvā “paṇītabhattapatte dethā”ti vadanti, āgantukā ʒhitikaṃ ajānantā gāhenti, taṅkhaṇaṇṇeva ca ʒhitikaṃ jānanakabhikkhū āgantvā “kiṃ gāhethā”ti vadanti. Rājagehe paṇītabhattanti. Kativassato paṭṭhāyāti. Ettakavassato nāmāti. “Mā gāhethā”ti nivāretvā ʒhitikāya gāhetabbaṃ. Gāhite āgatehipi, pattadānakāle āgatehipi, dinnakāle āgatehipi, rājagehato patte pūretvā

āhaṭakāle āgatehipi, rājā “ajja bhikkhūyeva āgacchantū”ti pesetvā bhikkhūnaṃyeva hatthe piṇḍapātaṃ deti, evaṃ dinnam piṇḍapātaṃ gahetvā āgatakāle āgatehipi ṭhitikam jānanakabhikkhūhi “mā bhuñjitthā”ti vāretvā ṭhitikāyameva gāhetabbaṃ.

Atha ne rājā bhojetvā pattepi nesam pūretvā deti, yaṃ āhaṭam, taṃ ṭhitikāya gāhetabbaṃ. Sace pana “mā tucchahatthā gacchantū”ti thokameva patesu pakkhittaṃ hoti, taṃ na gāhetabbaṃ. “Atha bhuñjitvā tucchapattāva āgacchanti, yaṃ tehi bhuttaṃ, taṃ nesam gīvā hoti”ti mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero panāha “gīvākiccaṃ ettha natthi, ṭhitikam pana ajānantehi yāva jānanakā āgacchanti, tāva nisīditabbaṃ siyā, evaṃ santepi bhikkhūhi bhuttaṃ subhuttaṃ, idāni pattaṭṭhānena gāhetabba”nti.

Eko ticīvaraparivāro satagghanako piṇḍapāto avassikassa bhikkhuno patto, vihāre ca “evarūpo piṇḍapāto avassikassa patto”ti likhitvā ṭhapesum. Atha saṭṭhivassaccayena añño tathārūpo piṇḍapāto uppanno, ayaṃ kiṃ avassikaṭṭhitikāya gāhetabbo, udāhu saṭṭhivassaṭṭhitikāyāti? Saṭṭhivassaṭṭhitikāyāti vuttaṃ. Ayañhi bhikkhuṭṭhitikam gahetvāyeva vaḍḍhitoti. Eko uddesabhattam bhuñjitvā sāmaṇero jāto, puna taṃ bhattam sāmaṇeraṭṭhitikāya pattaṃ gaṇhitum labhati. Ayaṃ kira antarābhaṭṭhako nāma. Yo pana paripuṇṇavasso sāmaṇero “sve uddesabhattam labhissatī”ti ajjeva upasampajjati, atikkantā tassa ṭhitikā. Ekassa bhikkhuno uddesabhattam pattaṃ, patto cassa na tuccho hoti, so aññassa samīpe nisinnassa pattaṃ dāpeti, taṃ ce theyyāya haranti, gīvā hoti. Sace pana so bhikkhu “mayham pattaṃ dammī”ti sayameva deti, assa gīvā na hoti. Athāpi tena bhattena anattiko hutvā “alaṃ mayham, tavetaṃ bhattam dammi, pattaṃ pesetvā āharāpehi”ti aññaṃ vadati, yaṃ tato āharīyati, sabbaṃ pattasāmikassa hoti. Pattaṃ ce theyyāya haranti, suhaṭo, bhattassa dinnattā gīvā na hoti.

Vihāre dasa bhikkhū honti, tesu nava piṇḍapātikā, eko sādiyanako, “dasa uddesapatte dethā”ti vutte piṇḍapātikā gahetum na icchanti. Itaro bhikkhu “sabbāni mayham pāpuṇantī”ti gaṇhāti, ṭhitikā na hoti. Ekekaṃ ce pāpetvā gaṇhāti, ṭhitikā tiṭṭhati. Evaṃ gāhetvā dasaṃ pattehi āharāpetvā “bhante, mayham saṅgaham karoṭhā”ti nava patte piṇḍapātikānaṃ deti, bhikkhudattiyam nāmetam, gahetum vaṭṭati. Sace so upāsako “bhante, gharam āgantabba”nti vadati, so ca bhikkhu te bhikkhū “etha, bhante, mayham sahāyā hothā”ti tassa gharam gacchati, yaṃ tattha labhati, sabbaṃ tasseva hoti, itare tena dinnam labhanti. Atha nesam ghareyeva nisīdāpetvā dakkhiṇodakam datvā yāgukhajjakādīni denti “bhante, yaṃ manussā denti, taṃ gaṇhathā”ti, tassa bhikkhuno vacaneneva itaresam vaṭṭati. Bhuttāvinam patte pūretvā gaṇhitvā gamanattāya denti, sabbaṃ tasseva bhikkhuno hoti, tena dinnam itaresam vaṭṭati. Yadi pana te vihāreyeva tena bhikkhunā “bhante, mayham bhikkham gaṇhatha, manussānaṃ vacanam katum vaṭṭatī”ti vuttā gacchanti, tattha yaṃ bhuñjanti ceva nīharanti ca, sabbaṃ taṃ tesamyeva santakam. Athāpi “mayham bhikkham gaṇhathā”ti avuttā “manussānaṃ vacanam katum vaṭṭatī”ti gacchanti, tatra ce ekassa madhurena sarena anumodanam karontassa sutvā therānañca upasame pasīditvā bahuṃ samaṇaparikkhāram denti, ayaṃ thesuo pasādena uppanno akatabhāgo nāma, tasmā sabbesam pāpuṇāti.

Eko saṅghato uddisāpetvā ṭhitikāya gāhitapattaṃ haritvā paṇītassa khādanīyabhojanīyassa pūretvā āharitvā “imaṃ, bhante, sabbo saṅgho paribhuñjatū”ti deti, sabbehi bhājetvā paribhuñjitabbaṃ. Pattasāmikassa pana atikkantampi ṭhitikam ṭhapetvā aññaṃ uddesabhattam dātabbaṃ. Atha

paṭhamameva “sabbam saṅghikapattam dethā”ti vadati, ekassa lajjibhikkhuno santako patto dātabbo. Āharitvā ca “sabbo saṅgho paribhuñjatū”ti vutte bhājetvā paribhuñjitabbam. Eko pāṭiyā bhattam āharitvā “saṅghuddesam dammī”ti vadati, ekekaṃ ālopaṃ adativā ṭhitikāya ekassa yāpanamattam katvā dātabbam. Atha so bhattam āharitvā kiñci vuttam ajānanto tuṇhībhūto acchati, “kassa te ānītam, kassa dātukāmosī”ti na vattabbam. Pucchāsabhāgena hi “tumhākaṃ ānītam, tumhākaṃ dātukāmomhī”ti vadeyya, tato tam bhikkhum aññe bhikkhū jigucchantā gīvaṃ parivattetvā oloketabbampi na maññeyyūṃ. Sace pana “kuhiṃ yāsi, kiṃ karonto āhiṇḍasī”ti vutte “uddesabhattam gahetvā āgatomhī”ti vadati, ekena lajjibhikkhunā ṭhitikāya gāhetabbam. Sace ābhatam bahu hoti, sabbesaṃ pahoti, ṭhitikākkiccam natthi. Therāsanato paṭṭhāya pattam pūretvā dātabbam.

“Saṅghuddesapattam dethā”ti vutte “kiṃ āharissasī”ti avatvā pakatiṭhitikāya eva gāhetabbam. Yo pana pāyāso vā rasapiṇḍapāto vā niccam labbhati, evarūpānaṃ paṇītābhojanānaṃ āveṇikā ṭhitikā kātābbā, tathā saparivārāya yāguyā mahagghānaṃ phalānaṃ paṇītānañca khajjakānaṃ. Pakatibhattayāguphalakhajjakānaṃ ekāva ṭhitikā kātābbā. “Sappiṃ āharissāmī”ti vutte sabbasappīnaṃ ekāva ṭhitikā vaṭṭati, tathā sabbatelānaṃ. “Madhum āharissāmī”ti vutte pana madhuno ekāva ṭhitikā vaṭṭati, tathā phāṇitassa laṭṭhimadhukādīnañca bhesajjānaṃ. Sace pana gandhamālaṃ saṅghuddesam denti, piṇḍapātikassa vaṭṭati, na vaṭṭatīti? Āmisasseva paṭikkhattatā vaṭṭati. “Saṅgham uddissa dinnatā pana na gahetabba”nti vadanti.

Uddesabhattakathā niṭṭhitā.

210. Nimantanam puggalikaṃ ce, sayameva issaro. Saṅghikaṃ pana uddesabhatte vuttanayeneva gāhetabbam. Sace panettha dūto byatto hoti, “bhante, rājagehe bhikkhusaṅghassa bhattam gaṇhathā”ti avatvā “bhikkham gaṇhathā”ti vadati, piṇḍapātikānampi vaṭṭati. Atha dūto abyatto “bhattam gaṇhathā”ti vadati, bhattuddesako byatto “bhata”nti avatvā “bhante, tumhe yātha, tumhe yāthā”ti vadati, evampi piṇḍapātikānampi vaṭṭati, “tumhākaṃ, bhante, paṭipāṭiyā bhattam pāpuṇātī”ti vutte pana na vaṭṭati. Sace nimantitum āgatamanusso āsanasālaṃ pavisitvā “aṭṭha bhikkhū dethā”ti vā “aṭṭha patte dethā”ti vā vadati, evampi piṇḍapātikānaṃ vaṭṭati, “tumhe ca tumhe ca gacchathā”ti vattabbam. Sace “aṭṭha bhikkhū detha, bhattam gaṇhatha, aṭṭha patte detha, bhattam gaṇhathā”ti vā vadati, paṭipāṭiyā gāhetabbam. Gāhentena pana vicchinditvā “bhata”nti avadantena “tumhe ca tumhe ca gacchathā”ti vutte piṇḍapātikānaṃ vaṭṭati. “Bhante, tumhākaṃ pattam detha, tumhe ethā”ti vutte pana “sādhu upāsakā”ti gantabbam. “Saṅghato uddisitvā tumhe ethā”ti vuttepi ṭhitikāya gāhetabbam.

Nimantanabhattagharato pana pattatthāya āgatassa uddesabhatte vuttanayeneva ṭhitikāya patto dātabbo. Eko “saṅghato paṭipāṭiyā patta”nti avatvā kevalam “ekaṃ pattam dethā”ti vatvā aggāhiteyeva patte yassa kassaci pattam gahetvā pūretvā āharati, tam pattasāmikasaveva hoti. Uddesabhatte viya ṭhitikāya na gāhetabbam. Idhāpi yo āgantvā tuṇhībhūto tiṭṭhati, so “kassa santikaṃ āgatosī”ti vā “kassa pattam harissasī”ti vā na vattabbo. Pucchāsabhāgena hi “tumhākaṃ santikaṃ āgato, tumhākaṃ pattam harissāmī”ti vadeyya, tato so bhikkhu bhikkhūhi jigucchaniyo assa. “Kuhiṃ gacchasi, kiṃ karonto āhiṇḍasī”ti pana vutte “tassa pattatthāya āgatomhī”ti vadantassa paṭipāṭibhattaṭṭhitikāya gahetvā patto dātabbo.

“Bhattaharaṇapattaṃ dethā”ti vuttepi paṭipāṭibhattaṭṭhitikāya eva dātabbo. Sace āharitvā “sabbo saṅgho bhuñjatū”ti vadati, bhājetvā bhuñjitabbaṃ. Pattasāmikassa atikkantampi ṭhitikaṃ ṭhapetvā aññaṃ paṭipāṭibhattaṃ gāhetabbaṃ.

Eko pātiyā bhattaṃ āharitvā “saṅghassa dammī”ti vadati, ālopabhattaṭṭhitikato paṭṭhāya ālopasaṅkhepena bhājetabbaṃ. Sace pana tuṇhībhūto acchati, “kassa te ābhataṃ, kassa dātukāmosī”ti na vattabbo. Sace pana “kuhiṃ gacchasi, kiṃ karonto āhiṇḍasī”ti vutte pana “saṅghassa me bhattaṃ ābhataṃ, therānaṃ me bhattaṃ ābhata”nti vadati, gahetvā ālopabhattaṭṭhitikāya bhājetabbaṃ. Sace pana evaṃ ābhataṃ bhattaṃ bahu hoti, sakalasaṅghassa pahoti, abhihaṭṭabhikkhā nāma, piṇḍapātikānampi vaṭṭati, ṭhitikāpucchanakiccaṃ natthi, therāsanato paṭṭhāya pattaṃ pūretvā dātabbaṃ.

Upāsako saṅghattherassa vā ganthadhutaṅgavasena abhiññātassa vā bhattuddesakassa vā paṇḍitaṃ “amhākaṃ bhattagahaṇatthāya aṭṭha bhikkhū gahetvā āgacchathā”ti, sacepi ñātiupaṭṭhākehi pesitaṃ hoti, ime tayo janā pucchitum na labhanti, āruḥhāyeva mātikaṃ. Saṅghato aṭṭha bhikkhū uddisāpetvā attanavamehi gantabbaṃ. Kasmā? Bhikkhusaṅghassa hi ete bhikkhū nissāya lābho uppajjati. Ganthadhutaṅgādīhi pana anabhiññāto āvāsikabhikkhu āpucchitum labhati, tasmā tena “kiṃ saṅghato gaṇhāmi, udāhu ye jānāmi, tehi saddhiṃ āgacchāmi”ti mātikaṃ āropetvā yathā dāyakaṃ vadanti, tathā paṭipajjitabbaṃ. “Tumhākaṃ nissitake vā ye vā jānātha, te gahetvā ethā”ti vutte pana ye icchanti, tehi saddhiṃ gantum labhati. Sace “aṭṭha bhikkhū paṇḍitaṃ”ti pesenti, saṅghatova pesetabbā. Attanā sace aññaṃ gāme sakkā hoti bhikkhā labhitum, añño gāmo gantabbo. Na sakkā ce hoti labhitum, soyeva gāmo piṇḍāya pavisitabbo.

Nimantitabhikkhū āsanāsālāya nisinnā honti, tatra ce manussā “patte dethā”ti āgacchanti, animantitehi na dātabbā, “ete nimantitā bhikkhū”ti vattabbaṃ, “tumhepi dethā”ti vutte pana dātum vaṭṭati. Ussavādīsu manussā sayameva pariveṇāni ca padhānagharāni ca gantvā tipītake ca dhammakathike ca bhikkhusatenapi saddhiṃ nimantenti, tadā tehi ye jānanti, te gahetvā gantum vaṭṭati. Kasmā? Na hi mahābhikkhusaṅghena atthikā manussā pariveṇapadhānagharāni gacchanti, sannipātaṭṭhānatova yathāsatti yathābalaṃ bhikkhū gaṇhitvā gacchanti.

Sace pana saṅghatthero vā ganthadhutaṅgavasena abhiññāto vā bhattuddesako vā aññatra vā vassaṃ vasitvā katthaci vā gantvā puna sakaṭṭhānaṃ āgacchati, manussā ca āgantukassa sakkāraṃ karonti, ekavāraṃ ye jānanti, te gahetvā gantabbaṃ. Paṭibaddhakālato paṭṭhāya dutiyavāre āraddhe saṅghatoyeva gahetvā gantabbaṃ. Abhinavaāgantukāva hutvā “ñāti vā upaṭṭhāke vā passissāmi”ti gacchanti, tatra ce tesam ñāti ca upaṭṭhākā ca sakkāraṃ karonti, ettha pana ye jānanti, te gahetvā gantumpi vaṭṭati. Yo pana atilābhī hoti, sakaṭṭhānañca āgantukaṭṭhānañca ekasadisam, sabbattha manussā saṅghabhattaṃ sajjetvāva nisīdanti, tena saṅghatova gahetvā gantabbanti ayaṃ nimantane viseso. Avaseso sabbapañño uddesabhatte vuttanayeneva veditabbo. Kurundiyam pana “aṭṭha mahāthere dethāti vutte aṭṭha mahātherāva dātabbā”ti vuttaṃ. Esa nayo majjhimādīsu. Sace pana avisesetvā “aṭṭha bhikkhū dethā”ti vadati, saṅghato dātabbāti.

Nimantanabhattakathā niṭṭhitā.

211. Salākabhaddam pana “anujānāmi, bhikkhave, salākāya vā paṭṭikāya vā upanibandhitvā opuñjivā bhaddam uddisitu”nti vacanato rukkhāsāramayāya salākāya vā veḷuvilivātālapanṇādimayāya paṭṭikāya vā “asukassa nāma salākabhadda”nti evam akkharāni upanibandhitvā pacchiyam vā cīvarabhoge vā katvā sabbasalākāyo opuñjivā punappunam heṭṭhupariyavasena āloḍetvā pañcaṅgasamannāgatena bhadduddesakena sace ṭhitikā atthi, ṭhitikato paṭṭhāya, no ce atthi, therāsanato paṭṭhāya salākā dātabbā. Pacchā āgatānampi ekābaddhavasena dūre ṭhitānampi uddesabhatte vuttanayeneva dātabbā.

Sace viharassa samantato bahū gocaragāmā, bhikkhū pana na bahū, gāmasenapi salākā pāpuṇanti. “Tumhākaṃ asukagāme salākabhaddam pāpuṇāti”ti gāmaseneva gāhetabbaṃ. Evam gāhenta sacepi ekamekasmim gāme nānappakārāni saṭṭhi salākabhaddāni, sabbāni gahitāneva honti. Tassa paṭṭagāmasamīpe aññānipi dve tīṇi salākabhaddāni honti, tāni tasseeva dātabbāni. Na hi sakkā tesam kāraṇā aññaṃ bhikkhum pahīṇitunti.

Sace ekaccesu gāmesu bahūni salākabhaddāni sallakkhetvā sattannampi aṭṭhannampi bhikkhūnam dātabbāni. Denta pana catunnam pañcannam bhaddānam salākāyo ekato bandhitvā dātabbā. Sace tam gāmaṃ atikkamivā añño gāmo hoti, tasmīṃca ekameva salākabhaddam, tam pana pātova denti, tampi etesu bhikkhūsu ekassa niggahena datvā “pātova tam gahetvā pacchā orimagāme itarāni bhaddāni gaṇhāhi”ti vattabbo. Sace orimagāme salākabhaddesu aggahitesseva gahitasaññāya gacchati, parabhāgagāme salākabhaddam gahetvā puna viharam āgantvā itarāni gahetvā orimagāmo gantabbo. Na hi bahisīmāya saṅghalābho gāhetum labbhatīti ayam nayo kurundiyam vutto. Sace pana bhikkhū bahū honti, gāmasena salākā na pāpuṇanti, vīthivasena vā vīthiyam ekagehavasena vā ekakulavasena vā gāhetabbaṃ. Vīthiādisu ca yattha bahūni bhaddāni, tattha gāme vuttanayeneva bahūnam bhikkhūnam gāhetabbāni, salākāsu asati uddisivāpi gāhetabbāni.

212. Salākadāyakena pana vattam jānitabbaṃ. Tena hi kālasseva vuṭṭhāya paṭṭacīvaram gahetvā bhojanasālam gantvā asammaṭṭhaṭṭhānam sammajjivā pāṇiyam paribhojanīyam upaṭṭhāpetvā “idāni bhikkhūhi vattam kataṃ bhavissati”ti kalam sallakkhetvā ghaṇṭim paharivā bhikkhūsu sannipatitesu paṭhamameva vāragāme salākabhaddam gāhetabbaṃ, “tuyham asukasmim nāma vāragāme salākā pāpuṇāti, tatra gacchā”ti vattabbaṃ. Sace abhirekagāvute gāmo hoti, tam divasam gacchantā kilamanti, “sve tuyham vāragāme pāpuṇāti”ti ajjeva gāhetabbaṃ. Yo vāragāmaṃ pesiyamāno na gacchati, aññaṃ salākaṃ maggaṭi, na dātabbā. Saddhānañhi manussānam puññahāni ca saṅghassa ca lābhacchedo hoti, tasmā tassa dutiyepi tatiyepi divase aññā salākā na dātabbā, “attano paṭṭaṭṭhānam gantvā bhuñjāhi”ti vattabbo, tīṇi pana divasāni agacchantassa vāragāmato orimavāragāme salākā gāhetabbā. Tañce na gaṇhāti, tato paṭṭhāya tassa aññaṃ salākaṃ dātum na vaṭṭati, daṇḍakammaṃ dāham kātabbaṃ. Saṭṭhito vā paṇṇāsato vā na parihāpetabbaṃ. Vāragāme gāhetvā viharavāro gāhetabbo, “tuyham viharavāro pāpuṇāti”ti vattabbaṃ. Viharavārikassa dve tisso yāgusalākāyo tisso catasso bhaddasalākāyo ca dātabbā, nibaddham katvā pana na dātabbā. Yāgubhattadāyakā hi “amhākaṃ yāgubhattam viharagopakāvabhuñjanti”ti aññathattam āpajjeyyum, tasmā aññesu kulesu dātabbā.

Sace viharavārikānam sabhāgā āharivā denti, iccetam kusalam. No ce, varam gahetvā tesam yāgubhattam āharāpetabbaṃ, tāva nesaṃ salākā phātikammameva

bhavanti. Vassaggena pattaṭṭhāne pana aññampi paṇītabhattasālākam gaṇhitum labhantiyeva. Atirekauttaribhaṅgassa ekacārikabhattassa visum ṭhitikam katvā salākā dātabbā. Sace yena salākā laddhā, so taṃ divasaṃ taṃ bhattaṃ na labhati, puna divase gāhetabbaṃ. Bhattaññeva labhati, na uttaribhaṅgaṃ, evampi puna gāhetabbaṃ. Khīrabhattasālākāyapi eseva nayo. Sace pana khīrameva labhati, na bhattaṃ, khīralābhato paṭṭhāya puna na gāhetabbaṃ. Dve tīṇi ekacārikabhattāni ekasseva pāpuṇanti, dubbhikkhasamaye saṅghanavakena laddhakāle vijaṭetvā visum gāhetabbāni. Pākatikasālākabhattaṃ aladdhassapi punadivase gāhetabbaṃ.

Sace khuddako vihāro hoti, sabbe bhikkhū ekasambhogā, ucchusalākam gāhentena yassa kassaci sammukhībhūtassa pāpetvā mahātherādīnaṃ divā tacchetvā dātum vaṭṭati. Rasasālākam pāpetvā pacchābhattampi parissāvetvā phāṇitaṃ vā kāretvā piṇḍapātikādīnampi dātabbaṃ, āgantukānaṃ āgatānāgatabhāvaṃ ṇatvā gāhetabbā. Mahāāvāse ṭhitikam katvā gāhetabbā. Takkasālākampi sabhāgaṭṭhāne pāpetvā vā dhūmāpetvā pacāpetvā vā therānaṃ dātum vaṭṭati. Mahāāvāse vuttanayeneva paṭipajjitabbaṃ. Phalasālākapūvasālākabhesajjagandhamālāsālākāyopi visum ṭhitikāya gāhetabbā. Bhesajjādisālākāyo cettha kiñcāpi piṇḍapātikānampi vaṭṭanti, salākavasena pana gāhitattā na sādītabbā. Aggabhikkhāmattaṃ salākabhattaṃ denti, ṭhitikam pucchitvā gāhetabbaṃ. Asatiyā ṭhitikāya therāsanato paṭṭhāya gāhetabbaṃ. Sace tādisāni bhattāni bahūni honti, ekekassa bhikkhuno dve tīṇi dātabbāni. No ce, ekekameva datvā paṭipāṭiyā gatāya puna therāsanato paṭṭhāya dātabbaṃ. Atha antarāva upacchijjati, ṭhitikā sallakkhetabbā. Yadi pana tādisaṃ bhattaṃ nibaddhameva hoti, yassa pāpuṇāti, so vattabbo “laddhā vā aladdhā vā svepi gaṇheyyāsī”ti. Ekaṃ anibaddhaṃ hoti, labhanadivase pana yāvadatthaṃ labhati. Alabhanadivasā bahutarā honti, taṃ yassa pāpuṇāti, so alabhitvā “sve gaṇheyyāsī”ti vattabbo.

Yo salākāsu gahitāsu pacchā āgacchati, tassa atikkantāva salākā na upaṭṭhāpetvā dātabbā. Salākam nāma ghaṇṭim paharaṇato paṭṭhāya āgantvā hatthaṃ pasārentova labhati, aññassa āgantvā samīpe ṭhitassapi atikkantā atikkantāva hoti. Sace panassa añño gaṇhanto atthi, sayam anāgatopi labhati, sabhāgaṭṭhāne “asuko anāgato”ti ṇatvā “ayaṃ tassa salākā”ti ṭhapetum vaṭṭati. Sace “anāgatassa na dātabbā”ti katikam karonti, adhammikā hoti. Antoupacāre ṭhitassa hi bhājanīyabhaṇḍam pāpuṇāti. Sace pana “anāgatassa dethā”ti mahāsaddam karonti, daṇḍakammaṃ ṭhapetabbaṃ, “āgantvā gaṇhantū”ti vattabbaṃ. Cha pañcasālākā naṭṭhā honti, bhattuddesako dāyakānaṃ nāmaṃ na sarati, so ce naṭṭhasālākā mahātherassa vā attano vā pāpetvā bhikkhū vadeyya “mayā asukagāme salākabhattaṃ mayhaṃ pāpitaṃ, tumhe tattha laddhasālākabhattaṃ bhuñjeyyāthā”ti, vaṭṭati, vihāre apāpitaṃ pana āsanasālāya taṃ bhattaṃ labhitvā tattheva pāpetvā bhuñjitum na vaṭṭati. “Ajja paṭṭhāya mayhaṃ salākabhattaṃ gaṇhathā”ti vutte tatra āsanasālāya gāhetum na vaṭṭati, vihāraṃ ānetvā gāhetabbaṃ. “Sve paṭṭhāyā”ti vutte pana bhattuddesakassa ācikkhitabbaṃ “sve paṭṭhāya asukakulaṃ nāma salākabhattaṃ deti, salākaggāhaṇakāle sareyyāsī”ti. Dubbhikkhe salākabhattaṃ pacchinditvā subhikkhe jāte kañci bhikkhum disvā “ajja paṭṭhāya amhākam salākabhattaṃ gaṇhathā”ti puna paṭṭhapenti, antogāme agāhetvā vihāraṃ ānetvā gāhetabbaṃ. Idañhi salākabhattaṃ nāma uddesabhattasadisam na hoti, vihārameva sandhāya dīyati, tasmā bahiupacāre gāhetum na vaṭṭati, “sve paṭṭhāyā”ti vutte pana vihāre gāhetabbameva.

Gamiko bhikkhu yaṃ disābhāgaṃ gantukāmo, tattha aññena vāragāmasalākā laddhā hoti, taṃ gahetvā itaraṃ bhikkhuṃ “mayhaṃ pattasalākaṃ tvaṃ gaṇhāhi”ti vatvā gantum vaṭṭati. Tena pana upacārasīmaṃ anatikkanteyeva tasmīṃ tassa salākā gāhetabbā. Chaḍḍitavihāre vasitvā manussā “bodhicetiyādīni jaggitvā bhuñjantū”ti salākabhattaṃ paṭṭhapenti, bhikkhū sabhāgaṭṭhānesu vasitvā kālasseva gantvā tattha vattaṃ karitvā taṃ bhattaṃ bhuñjanti, vaṭṭati. Sace tesu svātanāya attano pāpetvā gatesu āgantuko bhikkhu chaḍḍitavihāre vasitvā kālasseva vattaṃ katvā ghaṇṭiṃ paharitvā salākabhattaṃ attano pāpetvā āsanasālaṃ gacchati, sova tassa bhattassa issaro. Yo pana bhikkhūsu vattaṃ karontesuyeva bhūmiyaṃ dve tayo sammuñjanīpahāre datvā ghaṇṭiṃ paharitvā “dhuragāme salākabhattaṃ mayhaṃ pāpuṇātī”ti gacchati, tassa taṃ corikāya gahitattā na pāpuṇāti, vattaṃ katvā pāpetvā pacchāgatabhikkhūnaṃyeva hoti.

Eko gāmo atidūre hoti, bhikkhū niccaṃ gantum na icchanti, manussā “mayaṃ puññena paribāhirā homā”ti vadanti, ye tassa gāmassa āsannavihāre sabhāgabhikkhū, te vattabbā “imesaṃ bhikkhūnaṃ anāgatadivase tumhe bhuñjathā”ti, salākā pana devasikaṃ pāpetabbā. Tā ca kho pana ghaṇṭīpaharaṇamattena vā pacchicālanamattena vā pāpitā na honti, pacchiṃ pana gahetvā salākā pīṭhake ākiritabbā, pacchi pana mukhavaṭṭiyaṃ na gahetabbā. Sace hi tattha ahi vā vicchiko vā bhavye, dukkhaṃ uppādeyya, tasmā heṭṭhā gahetvā pacchiṃ parammukhaṃ katvā salākā ākiritabbā “sacepi sappo bhavissati, ettova palāyissati”ti. Evaṃ salākā ākiritvā gāmādivasena pubbe vuttanayeneva gāhetabbā.

Apica ekaṃ mahātherassa pāpetvā “avasesā mayhaṃ pāpuṇantī”ti attano pāpetvā vattaṃ katvā cetiyaṃ vanditvā vitakkamālake ṭhitehi bhikkhūhi “pāpitā, āvuso, salākā”ti vutte “āma, bhante, tumhe gatagatagāme salākabhattaṃ gaṇhathā”ti vattabbaṃ. Evañhi pāpitāpi supāpitāva honti. Bhikkhū sabbarattiṃ dhammassavanatthaṃ aññaṃ vihāraṃ gacchantā “mayaṃ tattha dānaṃ aggahetvāva amhākaṃ gocaragāme piṇḍāya caritvā āgamissāmā”ti salākā aggahetvāva gatā vihāre therassa pattaṃ salākabhattaṃ bhuñjitum āgacchanti, vaṭṭati. Atha mahātheropi “ahaṃ idha kiṃ karomī”ti tehiyeva saddhiṃ gacchati, tehi gatavihāre abhuñjitvāva gocaragāmaṃ anuppattehi “detha, bhante, patte, salākayāguādīni āharissāmā”ti vutte pattā na dātabbā. Kasmā, bhante, na dethāti. Vihāraṭṭhakaṃ bhattaṃ vihāre vutthānaṃ pāpuṇāti, mayaṃ aññavihāre vutthāti. “Detha, bhante, na mayaṃ vihāre pālīkāya dema, tumhākaṃ dema, gaṇhatha amhākaṃ bhikkha”nti vutte pana vaṭṭati.

Salākabhattakathā niṭṭhitā.

213. Pakkhikādīsu pana yaṃ abhilakkhitesu cātuddasī pañcadasī pañcamī aṭṭhamīti imesu pakkhesu kammappasutehi uposathaṃ kātuṃ satikaraṇatthāya dīyati, taṃ pakkhikaṃ nāma. Taṃ salākabhattagatikameva hoti, gāhetvā bhuñjitabbaṃ. Sace salākabhattampi pakkhikabhattampi bahuṃ sabbesaṃ vinivijjhितvā gacchati, dvepi bhattāni visuṃ visuṃ gāhetabbāni. Sace bhikkhusaṅgho mahā, pakkhikaṃ gāhetvā tassa ṭhitikāya salākabhattaṃ gāhetabbaṃ, salākabhattaṃ vā gāhāpetvā tassa ṭhitikāya pakkhikaṃ gāhetabbaṃ. Yesaṃ na pāpuṇāti, te piṇḍāya carissanti. Sace dvepi bhattāni bahūni, bhikkhū mandā, salākabhattaṃ nāma devasikaṃ labbhati, tasmā taṃ ṭhapetvā “pakkhikaṃ, āvuso, bhuñjathā”ti pakkhikameva dātabbaṃ.

Pakkhikaṃ paṇītaṃ denti, visuṃ t̥hītikā kātabbā, “sve pakkho”ti ajja pakkhikaṃ na gāhetabbaṃ. Sace pana dāyakā vadanti “svepi amhākaṃ ghare lūkhabhattaṃ bhavissati, ajjeva pakkhikabhattaṃ uddisathā”ti, evaṃ vaṭṭati.

Uposathikaṃ nāma anvaḍḍhamāse uposathadivase uposathaṅgāni samādiyitvā yaṃ attanā bhuñjati, tadeva dīyati. Pāṭipadikaṃ nāma “uposathe bahū saddhā pasannā bhikkhūnaṃ sakkāraṃ karonti, pāṭipade pana bhikkhū kilamanti, pāṭipade dinnam dubbhikkhadānasadisam mahapphalaṃ hoti, uposathakammena vā parisuddhasīlānaṃ dutiyadivase dinnam mahapphalaṃ hoti”ti sallakkhetvā pāṭipade dīyamānakadānaṃ. Tampi ubhayaṃ salākabhattagatikameva. Iti imāni sattapi bhattāni piṇḍapātikānaṃ na vaṭṭanti, dhutaṅgabhedam karontiyeva.

214. Aparānīpi cīvarakkhandhake visākhāya varam yācitvā dinnāni āgantukabhattaṃ gamikabhattaṃ gilānabhattaṃ gilānupaṭṭhākabhattanti cattāri bhattāni pāḷiyam āgatāneva. Tattha āgantukānaṃ dinnam bhattaṃ āgantukabhattaṃ. Esa nayo sesesu. Sace panettha āgantukabhattānīpi āgantukāpi bahū honti, sabbesaṃ ekekaṃ gāhetabbaṃ. Bhattesu appahontesu t̥hītikāya gāhetabbaṃ. Eko āgantuko paṭhamameva āgantvā sabbaṃ āgantukabhattaṃ attano gāhetvā nisīdati, sabbaṃ tasseva hoti. Pacchā āgatehi āgantukehi tena dinnāni paribhuñjitabbāni. Tenapi ekaṃ attano gāhetvā sesāni dātabbāni. Ayaṃ uḷārātā. Sace pana paṭhamam āgantvāpi attano aggahetvā tuṇhībhuṭo nisīdati, pacchā āgatehi saddhiṃ paṭipāṭiyā gaṇhitabbaṃ. Sace niccam āgantukā āgacchanti, āgatadivaseyeva bhuñjitabbaṃ. Antarantarā ce āgacchanti, dve tīṇi divasāni bhuñjitabbaṃ. Mahāpaccariyaṃ pana “satta divasāni bhuñjitum vaṭṭati”ti vuttaṃ. Āvāsiko katthaci gantvā āgato, tenapi āgantukabhattaṃ bhuñjitabbaṃ. Sace pana taṃ vihāre nibandhāpitaṃ hoti, vihāre gāhetabbaṃ. Atha vihāro dūre hoti, āsanasālāya nibandhāpitaṃ, āsanasālāya gāhetabbaṃ. Sace pana dāyakā “āgantukesu asati āvāsikāpi bhuñjantū”ti vadanti, vaṭṭati, avutte pana na vaṭṭati.

Gamikabhattepi ayameva kathāmaggo. Ayaṃ pana viseso - āgantuko āgantukabhattameva labhati, gamiko āgantukabhattampi gamikabhattampi. Āvāsikopi pakkamitukāmo gamiko hoti, gamikabhattaṃ labhati. Yathā pana āgantukabhattaṃ, evamidaṃ dve tīṇi vā satta vā divasāni na labhati. “Gamissāmī”ti bhuttoṇi taṃ divasaṃ kenaci kāraṇena na gato, punadivasepi bhuñjitum vaṭṭati saussāhattā. “Gamissāmī”ti bhuttassa corā vā panthaṃ rundhanti, udakaṃ vā devo vā vassati, sattho vā na gacchati, saussāhena bhuñjitabbaṃ. “Ete upaddave olokenena dve tayo divase bhuñjitum vaṭṭati”ti mahāpaccariyaṃ vuttaṃ. “Gamissāmi gamissāmī”ti pana lesaṃ oḍḍetvā bhuñjitum na labhati.

Gilānabhattampi sace sabbesaṃ gilānānaṃ pahoti, taṃ sabbesaṃ dātabbaṃ. No ce, t̥hītikaṃ katvā gāhetabbaṃ. Eko gilāno arogaṇīpo sakkoti antogāmaṃ gantum, eko na sakkoti, ayaṃ mahāgilāno nāma, etassa gilānabhattaṃ dātabbaṃ. Dve mahāgilānā, eko lābhī abhiññāto bahuṃ khādanīyabhojanīyaṃ labhati, eko anātho appalābhatāya antogāmaṃ pavisati, etassa gilānabhattaṃ dātabbaṃ. Gilānabhatte divasaparicchado natthi, yāva rogo na vūpasammati, sappāyabhojanaṃ abhuñjanto na yāpeti, tāva bhuñjitabbaṃ. Yadā pana missakayāguṃ vā missakabhattaṃ vā bhuttassapi rogo na kuppati, tato paṭṭhāya na bhuñjitabbaṃ.

Gilānupaṭṭhākabhaddampī yaṃ sabbesaṃ pahoti, taṃ sabbesaṃ dātabbaṃ. No ce pahoti, ṭhītikaṃ katvā gāhetabbaṃ. Idampi dvīsu gilānesu mahāgilānupaṭṭhākassa gāhetabbaṃ, dvīsu mahāgilānesu anāthagilānupaṭṭhākassa. Yaṃ kulaṃ gilānabhaddampī deti gilānupaṭṭhākabhaddampī, tattha yassa gilānassa gilānabhaddaṃ pāpuṇāti, tadupaṭṭhākassapi tattheva gāhetabbaṃ. Gilānupaṭṭhākabhaddēpi divasaparicchedo natthi, yāva gilāno labhati, tāvassa upaṭṭhākopi labhatīti. Imāni cattāri bhaddāni sace evaṃ dinnāni honti “āgantukagamikagilānagilānupaṭṭhākā mama bhikkhaṃ gaṇhantū”ti, piṇḍapātikānampi vaṭṭati. Sace pana “āgantukādīnaṃ catunnaṃ bhaddaṃ nibandhāpemi, mama bhaddaṃ gaṇhantū”ti evaṃ dinnāni honti, piṇḍapātikānaṃ na vaṭṭati.

215. Aparānīpi dhurabhaddaṃ kuṭibhaddaṃ vāraabhaddanti tīṇi bhaddāni. Tattha dhurabhaddanti niccabhaddaṃ vuccati, taṃ duvidhaṃ saṅghikañca puggalikañca. Tattha yaṃ “saṅghassa dhurabhaddaṃ demā”ti nibandhāpitaṃ, taṃ salākaabhaddagatikāṃ. “Mama nibaddhabhikkhaṃ gaṇhantū”ti vatvā dinnāṃ pana piṇḍapātikānampi vaṭṭati. Puggalikepi “tumhākaṃ dhurabhaddaṃ dammī”ti vutte piṇḍapātiko ce, na vaṭṭati, “mama nibaddhabhikkhaṃ gaṇhathā”ti vutte pana vaṭṭati, sādītābbaṃ. Sace pacchā katipāhe vītivate “dhurabhaddaṃ gaṇhathā”ti vadati, mūle suṭṭhu sampatichhitattā vaṭṭati.

Kuṭibhaddaṃ nāma yaṃ saṅghassa āvāsaṃ kāretvā “amhākaṃ senāsanavāsino amhākaṃyeva bhaddaṃ gaṇhantū”ti evaṃ nibandhāpitaṃ, taṃ salākaabhaddagatikameva hoti, gāhetvā bhuñjitābbaṃ. “Amhākaṃ senāsanavāsino amhākaṃyeva bhikkhaṃ gaṇhantū”ti vutte pana piṇḍapātikānampi vaṭṭati. Yaṃ pana puggale pasīditvā tassa āvāsaṃ katvā “tumhākaṃ demā”ti dinnāṃ, taṃ tasseva hoti, tasmīṃ katthaci gate nissitakehi bhuñjitābbaṃ.

Vāraabhaddaṃ nāma dubbhikkhasamaye “vārena bhikkhū jaggissāmā”ti dhuragehato paṭṭhāya dinnāṃ, tampi bhikkhāvācanena dinnāṃ piṇḍapātikānaṃ vaṭṭati, “vāraabhadda”nti vutte pana salākaabhaddagatikāṃ hoti. Sace taṇḍulādīni pesenti “sāmaṇerā pacitvā dentū”ti, piṇḍapātikānaṃ vaṭṭati. Iti imāni ca tīṇi, āgantukabhaddādīni ca cattārīti satta, tāni saṅghabhaddādīhi saha cuddasa bhaddāni honti.

216. Aṭṭhakathāyaṃ pana vihāraabhaddaṃ aṭṭhakabhaddaṃ catukkabhaddaṃ guḷhakabhaddanti aññānīpi cattāri bhaddāni vuttāni. Tattha vihāraabhaddaṃ nāma vihāre tatruppādashaddaṃ, taṃ saṅghabhaddena saṅgahitaṃ. Taṃ pana tissamahāvihāracittalapabbatādīsu paṭisambhidāppattehi khīṇāsavehi yathā piṇḍapātikānampi sakkā honti paribhuñjitum, tathā paṭiggahitattā tādisesu ṭhānesu piṇḍapātikānampi vaṭṭati. “Aṭṭhannaṃ bhikkhūnaṃ dema, catunnaṃ demā”ti evaṃ dinnāṃ pana aṭṭhakabhaddaṃceva catukkabhaddaṃ, tampi bhikkhāvācanena dinnāṃ piṇḍapātikānaṃ vaṭṭati. Mahābhisaṅkhārena atirasakapūvena pattaṃ thaketvā dinnāṃ guḷhakabhaddaṃ nāma. Imāni tīṇi salākaabhaddagatikāneva. Aparampi guḷhakabhaddaṃ nāma atthi, idhekacce manussā mahādharmassavanañca vihārapūjañca kāretvā “sakalasaṅghassa dātuṃ na sakkoma, dve tīṇi bhikkhusatāni amhākaṃ bhikkhaṃ gaṇhantū”ti bhikkhuparicchedajānanatthaṃ guḷhake denti, idaṃ piṇḍapātikānampi vaṭṭati.

Piṇḍapātabhājanīyaṃ niṭṭhitaṃ.

217. Gilānapaccayabhājanīyaṃ pana evaṃ veditabbaṃ - sappiādīsu bhesajjesu rājarājamahāmattā sappissa tāva kumbhasatampi kumbhasahassampi vihāraṃ pesenti, ghaṇṭiṃ paharivā therāsanato paṭṭhāya gahitabhājanaṃ pūretvā dātabbaṃ, piṇḍapātikānampi vaṭṭati. Sace alasajātikā mahātherā pacchā āgacchanti, “bhante, vīsativassānaṃ dīyati, tumhākaṃ ṭhitikā atikkantā”ti na vattabbā, ṭhitikaṃ ṭhapetvā tesam datvā pacchā ṭhitikāya dātabbaṃ. “Asukavihāre bahu sappi uppanna”nti sutvā yojanantaravīhāratopi bhikkhū āgacchanti, sampattasampattānampi ṭhitaṭṭhānato paṭṭhāya dātabbaṃ. Asampattānampi upacārasīmaṃ pavīṭṭhānaṃ antevāsikādīsu gaṇhantesu dātabbameva. “Bahupacārasīmāya ṭhitānaṃ dethā”ti vadanti, na dātabbaṃ. Sace pana upacārasīmaṃ okkantehi ekābaddhā hutvā attano vihāradvāre antovihāreyeva vā honti, parisavasena vaḍḍhitā nāma sīmā hoti, tasmā dātabbā. Saṅghanavakassa dinnepi pacchā āgatānaṃ dātabbameva. Dutiyabhāge pana therāsaṇaṃ āruḷhe āgatānaṃ paṭhamabhāgo na pāpuṇāti, dutiyabhāgato vassaggena dātabbaṃ. Antoupacārasīmaṃ pavisitvā yattha katthaci dinnaṃ hoti, sabbam sannipātaṭṭhāneyeva bhājetabbaṃ.

Yasmiṃ vihāre dasa bhikkhū, daseva ca sappikumbhā dīyanti, ekekakumbhavasena bhājetabbaṃ. Eko sappikumbho hoti, dasabhikkhūhi bhājetvā gahetabbaṃ. Sace “yathāṭṭhitameva amhākaṃ pāpuṇāti”ti gaṇhanti, duggahitaṃ, taṃ gatagataṭṭhāne saṅghikameva hoti. Kumbhaṃ pana āvajjetvā thālake thokaṃ sappiṃ katvā “idaṃ mahātherassa pāpuṇāti, avasesaṃ amhākaṃ pāpuṇāti”ti vatvā tampi kumbheyeva ākiritvā yathicchitaṃ gahetvā gantabbaṃ. Sace thināṃ sappi hoti, lekhaṃ katvā “lekhatō parabhāgo mahātherassa pāpuṇāti, avasesaṃ amhāka”nti gahitampi suggahitaṃ. Vuttaparicchedato ūnādhikesu bhikkhūsu sappikumbhesu ca eteneva upāyena bhājetabbaṃ. Sace paneko bhikkhu, eko kumbho hoti, ghaṇṭiṃ paharivā “ayaṃ mayhaṃ pāpuṇāti”tipi gahetuṃ vaṭṭati. “Ayaṃ paṭhamabhāgo mayhaṃ pāpuṇāti, ayaṃ dutiyabhāgo”ti evaṃ thokaṃ thokampi pāpetuṃ vaṭṭati. Esa nayo navanītādīsūpi. Yasmiṃ pana vip̐pasannatilatēlādīmhi lekhā na santiṭṭhati, taṃ uddharitvā bhājetabbaṃ. Siṅgiveramaricādibhesajjampi avasesapattathālakādisamaṇaparikkhāropi sabbo vuttānurūpeneva nayena suṭṭhu sallakkhetvā bhājetabboti. Ayaṃ gilānapaccayabhājanīyakathā.

218. Idāni senāsanaggāhe vinicchayo veditabbo - ayaṃ senāsanaggāho nāma duvidho hoti utukāle ca vassāvāse ca. Tattha utukāle tāva keci āgantukā bhikkhū purebhattaṃ āgacchanti, keci pacchābhattaṃ paṭhamayāmaṃ majjhimayāmaṃ pacchimayāmaṃ vā. Ye yadā āgacchanti, tesam tadāva bhikkhū uṭṭhāpetvā senāsaṇaṃ dātabbaṃ, akālo nāma natthi. Senāsanapaññāpakena pana paṇḍitena bhavitabbaṃ, ekaṃ vā dve vā mañcaṭṭhānāni ṭhapetabbāni. Sace vikāle eko vā dve vā therā āgacchanti, te vattabbā “bhante, ādito paṭṭhāya vuṭṭhāpiyamāne sabbepi bhikkhū ubbhaṇḍikā bhavissanti, tumhe amhākaṃ vasanaṭṭhāne vasathā”ti.

Bahūsu pana āgatesu vuṭṭhāpetvā paṭipāṭiyā dātabbaṃ. Sace ekekaṃ pariveṇaṃ pahoti, ekekaṃ pariveṇaṃ dātabbaṃ. Tattha aggisālādīghasālāmaṇḍalamālādayo sabbepi tasseeva pāpuṇanti. Evaṃ appahonte pāsādaggena dātabbaṃ, pāsādesu appahontesu ovarakaggena dātabbaṃ, ovarakesu appahontesu seyyaggena dātabbaṃ, seyyaggesu appahontesu mañcaṭṭhānena dātabbaṃ, mañcaṭṭhāne appahonte ekapiṭhakaṭṭhānavasena dātabbaṃ, bhikkhuno pana ṭhitokāsamattaṃ na gāhetabbaṃ. Etañhi senāsaṇaṃ nāma na hoti. Piṭhakaṭṭhāne pana appahonte ekaṃ mañcaṭṭhānaṃ vā ekaṃ piṭhaṭṭhānaṃ vā “vārena vārena, bhante, vissamathā”ti

tiṇṇaṃ janānaṃ dātabbaṃ. Na hi sakkā sītasamaye sabbarattiṃ ajjhokāseva vasitūṃ. Mahātherena paṭhamayāmaṃ vissamitvā nikkhamitvā dutiyattherassa vattabbaṃ “āvuso idha pavisāhi”ti. Sace mahāthero niddāgaruko hoti, kālaṃ na jānāti, ukkāsitvā dvāraṃ ākoṭetvā “bhante kālo jāto, sītaṃ anudahatī”ti vattabbaṃ. Tena nikkhamitvā okāso dātabbo, adātuṃ na labhati. Dutiyattherenapi majjhimayāmaṃ vissamitvā purimanayeneva itarassa dātabbaṃ. Niddāgaruko vuttanayeneva vuṭṭhāpetabbo. Evaṃ ekarattiṃ ekamañcaṭṭhānaṃ tiṇṇaṃ dātabbaṃ. Jambudīpe pana ekacce bhikkhū “senāsanaṃ nāma mañcaṭṭhānaṃ vā piṭṭhaṭṭhānaṃ vā kiñcideva kassaci sappāyaṃ hoti, kassaci asappāya”nti āgantukā hontu vā mā vā, devasikaṃ senāsanaṃ gāhenti. Ayaṃ utukāle senāsanaggāho nāma.

219. Vassāvāse pana atthi āgantukavattaṃ, atthi āvāsikavattaṃ. Āgantukena tāva sakaṭṭhānaṃ muñcitvā aññattha gantvā vasitukāmena vassūpanāyikadivasameva tattha na gantabbaṃ. Vasanaṭṭhānaṃ vā hi tatra sambādhaṃ bhaveyya, bhikkhācāro vā na sampajjeyya, tena na phāsukaṃ vihareyya, tasmā “idāni māsamattena vassūpanāyikā bhavissatī”ti taṃ vihāraṃ pavisitabbaṃ. Tattha māsamattaṃ vasanto sace uddesatthiko, uddesasampattiṃ sallakkhetvā, sace kammaṭṭhāniko, kammaṭṭhānasappāyataṃ sallakkhetvā, sace paccayatthiko, paccayalābhaṃ sallakkhetvā antovasse sukhaṃ vasissati. Sakaṭṭhānato ca tattha gacchantena na gocaragāmo ghaṭṭetabbo. Na tattha manussā vattabbā “tumhe nissāya salākabhaddādīni vā yāgukhajakādīni vā vassāvāsikaṃ vā natthi, ayaṃ cetiyassa parikkhāro, ayaṃ uposathāgārassa, idaṃ tālañceva sūci ca, sampāṭicchatha tumhākaṃ vihāra”nti. Senāsanaṃ pana jaggitvā dārubhaṇḍamattikābhaṇḍāni paṭisāmetvā gamikavattaṃ pūretvā gantabbaṃ.

Evaṃ gacchantenapi daharehi pattacīvarabhaṇḍikāyo ukkhipāpetvā telanālikattaraḍḍādīni gāhetvā chattaṃ paggayha attānaṃ dassentena gāmadvāreneva na gantabbaṃ, paṭicchannena aṭavimaggena gantabbaṃ. Aṭavimagge asati gumbādīni maddantena na gantabbaṃ, gamikavattaṃ pana pūretvā vitakkaṃ chinditvā suddhacittena gamanavatteneva gantabbaṃ. Sace pana gāmadvārena maggo hoti, gacchantañca naṃ saparivāraṃ disvā manussā “amhākaṃ thero viyā”ti upadhāvitvā “kuhiṃ, bhante, sabbaparikkhāre gahetvā gacchathā”ti vadanti, tesu ce eko evaṃ vadati “vassūpanāyikakālo nāmāyaṃ, yattha antovassenibaddhabhikkhācāro bhaṇḍapaṭicchādānañca labbhati, tattha bhikkhū gacchantī”ti, tassa ce sutvā te manussā “bhante, imasmimpi gāme jano bhuñjati ceva nivāseti ca, mā aññattha gacchathā”ti vatvā mittāmacce pakkositvā sabbe sammantayitvā vihāre nibaddhavattañca salākabhaddādīni ca vassāvāsikañca ṭhapetvā “idheva, bhante, vasathā”ti yācanti, sabbesaṃ sādituṃ vaṭṭati. Sabbañcetaṃ kappiyañceva anavajjañca. Kurundiyaṃ pana “kuhiṃ gacchathāti vutte ‘asukaṭṭhāna’nti vatvā ‘kasmā tattha gacchathā’nti vutte ‘kāraṇaṃ ācikkhitabba’”nti vuttaṃ. Ubhayampi panetaṃ suddhacittattāva anavajjaṃ. Idaṃ āgantukavattaṃ nāma.

Idaṃ pana āvāsikavattaṃ. Paṭikacceva hi āvāsikehi vihāro jaggitabbo, khaṇḍaphullapaṭisaṅkharaṇaparibhaṇḍāni kātābbāni, rattitṭhānadivāṭṭhānavaccakuṭipassāvaṭṭhānāni padhānagharavihāramaggoti imāni sabbāni paṭijaggitābbāni. Cetiye sudhākammaṃ muṇḍavedikāya telamakkhanaṃ mañcapīṭhajaggananti idampi sabbāni kātābbāni “vassaṃ vasitukāmā āgantvā uddesaparipucchākammaṭṭhānānuyogādīni karontā sukhaṃ vasissantī”ti.

Kataparikkammehi āsāḥijjūṇhapañcamito paṭṭhāya vassāvāsikaṃ pucchitabbaṃ. Kattha pucchitabbaṃ? Yato pakatiyā labbhati. Yehi pana na dinnapubbaṃ, te pucchituṃ na vaṭṭati. Kasmā pucchitabbaṃ? Kadāci hi manussā denti, kadāci dubbhikkhādīhi upaddutā na denti, tattha ye na dassanti, te apucchitvā vassāvāsike gāhite gāhitabhikkhūnaṃ lābhantarāyo hoti, tasmā pucchitvāva gāhetabbaṃ.

Pucchantena “tumahākaṃ vassāvāsikaṃ gāhaṇakālo upakaṭṭho”ti vattabbaṃ. Sace vadanti “bhante, imaṃ saṃvacchamaṃ chātakādīhi upaddutamha, na sakkoma dātu”nti vā “yaṃ pubbe dema, tato ūnataraṃ dassāmā”ti vā “idāni kappāso sulabho, yaṃ pubbe dema, tato bahutaraṃ dassāmā”ti vā, taṃ sallakkhetvā tadanurūpena nayena tesam senāsane bhikkhūnaṃ vassāvāsikaṃ gāhetabbaṃ. Sace manussā vadanti “yassa amhākaṃ vassāvāsikaṃ pāpuṇāti, so temāsaṃ pāṇiyaṃ upaṭṭhāpetu, vihāramaggaṃ jaggatu, cetiyaṅgaṇabodhiyaṅgaṇāni jaggatu, bodhirukkhe udakaṃ āsiñcatū”ti, yassa taṃ pāpuṇāti, tassa ācikkhitabbaṃ. Yo pana gāmo paṭikkamma yojanadvijoyanantare hoti, tatra ce kulāni upanikkhepaṃ ṭhapetvā pahāre vassāvāsikaṃ dentiyeva, tāni kulāni āpucchitvāpi tesam senāsane vattaṃ katvā vasantassa vassāvāsitaṃ gāhetabbaṃ. Sace pana tesam senāsane paṃsukūliko vasati, āgatañca taṃ disvā “tumahākaṃ vassāvāsikaṃ demā”ti vadanti, tena saṅghassa ācikkhitabbaṃ. Sace tāni kulāni saṅghassa dātuṃ na icchanti, “tumahākaṃyeva demā”ti vadanti, sabhāgo bhikkhu “vattaṃ katvā gaṇhāhi”ti vattabbo. Paṃsukūlikassa panetaṃ na vaṭṭati. Iti saddhādeyyadāyakamanussā pucchitabbā.

Tatruppāde pana kappiyakāraṇaṃ pucchitabbā. Kathaṃ pucchitabbā? Kiṃ, āvuso, saṅghassa bhaṇḍapaṭicchādanaṃ bhavissatīti? Sace vadanti “bhavissati, bhante, ekekassa navahatthasāṭakaṃ dassāma, vassāvāsikaṃ gāhethā”ti, gāhetabbaṃ. Sacepi vadanti “sāṭakā natthi, vatthu pana atthi, gāhetha, bhante”ti, vatthumhi santepi gāhetuṃ vaṭṭatiyeva. Kappiyakāraṇānañhi hatthe “kappiyabhaṇḍaṃ paribhuñjathā”ti dinnavattthuto yaṃ yaṃ kappiyaṃ, sabbaṃ paribhuñjituṃ anuññātaṃ. Yaṃ panettha piṇḍapātathāya gilānapaccayatthāya ca uddissa dinnam, taṃ cīvare upanāmentehi saṅghasutthutāya apaloketvā upanāmetabbaṃ, senāsanatthāya pana uddissa dinnam garubhaṇḍaṃ hoti. Cīvaravaseneva pana catupaccayavasena vā dinnam cīvare upanāmentānaṃ apalokanakammakiccaṃ natthi. Apalokanakammaṃ karontehi ca puggalavaseneva kātābbaṃ, saṅghavasena na kātābbaṃ. Jātarūparajatavasenapi āmakadhaññavasena vā apalokanakammaṃ na vaṭṭati, kappiyabhaṇḍavasena cīvarataṇḍulādivaseneva ca vaṭṭati. Taṃ pana evaṃ kattabbaṃ “idāni subhikkhaṃ sulabhapiṇḍaṃ, bhikkhū cīvarena kilamanti, ettaṃ nāma taṇḍulabhāgaṃ bhikkhūnaṃ cīvaraṃ kātuṃ rucati”ti, “gilānapaccayo sulabho, gilāno vā natthi, ettaṃ nāma taṇḍulabhāgaṃ bhikkhūnaṃ cīvaraṃ kātuṃ rucati”ti.

Evaṃ cīvarapaccayaṃ sallakkhetvā senāsanassa kāle ghosite sannipatite saṅghe senāsanaggāhako sammannitabbo. Sammannantena ca dve sammannitabbāti vuttaṃ. Evañhi navako vuḍḍhassa, vuḍḍho ca navakassa gāhessatīti. Mahante pana mahāvihārasadise vihāre tayo cattāro janā sammannitabbā. Kurundiyaṃ pana “aṭṭhapi soḷasapi jane sammannituṃ vaṭṭatī”ti vuttaṃ. Tesam sammuti kammavācāyapi apalokanenapi vaṭṭatiyeva. Tehi sammatehi bhikkhūhi senāsaṇaṃ sallakkhetabbaṃ. Cetiyagharaṃ bodhigharaṃ āsanagharaṃ sammuñjaniatṭho

dāruaṭṭo vaccakuṭi iṭṭhakasālā vaḍḍhakisālā dvārakoṭṭhako pānīyamāḷo maggo pokkharaṇīti etāni hi asenāsanāni, vihāro aḍḍhayogo pāsādo hammiyaṃ guhā maṇḍapo rukkhamaṃ veḷugumboti imāni senāsanāni, tāni gāhetabbāni.

220. Gāhentena ca “anujānāmi, bhikkhave, paṭhamam bhikkhū gaṇetum, bhikkhū gaṇetvā seyyā gaṇetum, seyyā gaṇetvā seyyaggena gāhetu”nti ādivacanato paṭhamam vihāre bhikkhū gaṇetvā mañcaṭṭhānāni gaṇetabbāni, tato ekekaṃ mañcaṭṭhānam ekekassa bhikkhuno gāhetabbaṃ. Sace mañcaṭṭhānāni atirekāni honti, vihāraggena gāhetabbaṃ. Sace vihārāpi atirekā honti, pariveṇaggena gāhetabbaṃ. Pariveṇesupi atirekesu puna aparopi bhāgo dātabbo. Atimandesu hi bhikkhūsu ekekassa bhikkhuno dve tīṇi pariveṇāni dātabbāni. Gahite pana dutiyabhāge añño bhikkhu āgacchati, na attano aruciyā so bhāgo tassa dātabbo. Sace pana yena gahito, so attano ruciyā taṃ dutiyabhāgaṃ vā paṭhamabhāgaṃ vā deti, vaṭṭati.

“Na, bhikkhave, nissīme ṭhitassa senāsanam gāhetabbaṃ, yo gāheyya, āpatti dukkaṭassā”ti vacanato upacārasīdhato bahi ṭhitassa na gāhetabbaṃ, antoupacārasīmāya pana dūre ṭhitassapi labbhatiyeva.

“Anujānāmi, bhikkhave, gilānassa patirūpaṃ seyyam dātu”nti vacanato yo kāsasāsabhagandarātisārādīhi gilāno hoti, kheḷamallakavaccakapālādīni ṭhapetabbāni honti, kuṭṭhī vā hoti, senāsanam dūseti, evarūpassa heṭṭhāpāsādapaṇṇasālādīsu aññataram ekamantaṃ senāsanam dātabbaṃ. Yasmiṃ vasante senāsanam na dussati, tassa varaseyyāpi dātabbāva. Yopi sinehapānavirecananattukammādīsu yaṃ kiñci bhesajjaṃ karoti, sabbo so gilānoyeva. Tassapi sallakkhetvā patirūpaṃ senāsanam dātabbaṃ.

“Na, bhikkhave, ekena dve paṭibāhetabbā, yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassā”ti vacanato ekena dve senāsanāni na gāhetabbāni. Sacepi gaṇheyya, pacchimena gahaṇena purimaggahaṇam paṭippassambhati. Gahaṇena hi gahaṇam paṭippassambhati, gahaṇena ālayo paṭippassambhati, ālayena gahaṇam paṭippassambhati, ālayena ālayo paṭippassambhati. Kathaṃ? Idhekacco vassūpanāyikadivase ekasmiṃ vihāre senāsanam gahetvā sāmantavihāram gantvā tatrāpi gaṇhāti, tassa iminā gahaṇena purimaggahaṇam paṭippassambhati. Aparo “idha vasissāmī”ti ālayamattaṃ katvā sāmantavihāram gantvā tattha senāsanam gaṇhāti, tassa iminā gahaṇeneva purimo ālayo paṭippassambhati. Eko “idha vasissāmī”ti senāsanam vā gahetvā ālayam vā katvā sāmantavihāram gantvā “idheva dāni vasissāmī”ti ālayam karoti, iccassa ālayena vā gahaṇam, ālayena vā ālayo paṭippassambhati, sabbattha pacchime gahaṇe vā ālaye vā tiṭṭhati. Yo pana ekasmiṃ vihāre senāsanam gahetvā “aññasmiṃ vihāre vasissāmī”ti gacchati, tassa upacārasīmātikkame senāsanaggāho paṭippassambhati. Yadi pana “tattha phāsu bhavissati, vasissāmi, no ce, āgamissāmī”ti gantvā aphāsukabhāvaṃ ñatvā pacchā vā gacchati, vaṭṭati.

Senāsanaggāhakena ca senāsanam gāhetvā vassāvāsikaṃ gāhetabbaṃ. Gāhentena sace saṅghiko ca saddhādeyyo cāti dve cīvarapaccayā honti, tesu yaṃ bhikkhū paṭhamam gahitum icchanti, taṃ gahetvā tassa ṭhikato paṭṭhāya itaro gāhetabbo. “Sace bhikkhūnam appatāya pariveṇaggena senāsane gāhiyamāne ekaṃ pariveṇam mahālābham hoti, dasa vā dvādasā vā cīvarāni labhanti, taṃ vijaṭetvā aññesu alābhakesu āvāsesu pakkhipitvā aññesampi bhikkhūnam gāhetabba”nti

mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero panāha “na evaṃ kātabbaṃ. Manussā hi attano āvāsapaṭijagganatthāya paccayaṃ denti, tasmā aññehi bhikkhūhi tattha pavisitabba”nti.

221. Sace panettha mahāthero paṭikkosati “mā, āvuso, evaṃ gāhetha, bhagavato anusīṭṭhiṃ karotha. Vuttañhetam bhagavatā “anujānāmi, bhikkhave, pariveṇaggena gāhetu”nti. Tassa paṭikkosanāya atṭhatvā “bhante, bhikkhū bahū, paccayo mando, saṅghaṃ kātuṃ vaṭṭatī”ti saññāpetvā gāhetabbameva. Gāhentena ca sammatena bhikkhunā mahātherassa santikaṃ gantvā evaṃ vattabbaṃ “bhante, tumhākaṃ senāsanaṃ pāpuṇāti, paccayaṃ dhārethā”ti. Asukakulassa paccayo asukasenāsanañca mayhaṃ pāpuṇāti, āvusoti. Pāpuṇāti bhante, gaṇhatha nanti. Gaṇhāmi, āvusoti. Gahitaṃ hoti. “Sace pana ‘gahitaṃ vo, bhante’ti vutte ‘gahitaṃ me’ti vā, ‘gaṇhissatha, bhante’ti vutte ‘gaṇhissāmī’ti vā vadati, aggahitaṃ hotī”ti mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero panāha “atītānāgatavacanaṃ vā hotu vattamānavacanaṃ vā, satuppādamattaṃ ālayakaraṇamattameva cettha pamāṇaṃ, tasmā gahitameva hotī”ti.

Yopi paṃsukūliko bhikkhu senāsanaṃ gahetvā paccayaṃ vissajjeti, ayampi na aññasmim āvāse pakkhipitabbo, tasmimyeva pariveṇe aggisālāya vā dīghasālāya vā rukkhamaṇḍale vā aññassa gāhetuṃ vaṭṭatī. Paṃsukūliko “vasāmi”ti senāsanaṃ jaggissati, itaro “paccayaṃ gaṇhāmi”ti evaṃ dvīhi kāraṇehi senāsanaṃ sujaggitataraṃ bhavissati. Mahāpaccariyaṃ pana vuttaṃ “paṃsukūlike vāsattāya senāsanaṃ gaṇhante senāsanaggāhakena vattabbaṃ, ‘bhante idha paccayo atthi, so kiṃ kātabbo’ti. Tena ‘hetthā aññaṃ gāhāpehi”ti vattabbo. Sace pana kiñci avatvā vaṇṇaṃ vasati, vuṭṭhavassassa ca pādamūle ṭhapetvā sātakaṃ denti, vaṭṭatī. Atha ‘vassāvāsikaṃ demā’ti vadanti, tasmim senāsane vassaṃvuṭṭhabhikkhūnaṃ pāpuṇāti”ti. Yesaṃ pana senāsanaṃ natthi, kevalaṃ paccayameva denti, tesam paccayaṃ avassāvāsikasenāsane gāhetuṃ vaṭṭatī. Manussā thūpaṃ katvā vassāvāsikaṃ gāhāpentī. Thūpo nāma asenāsanaṃ, tassa samīpe rukkhe vā maṇḍape vā upanibandhitvā gāhetabbaṃ. Tena bhikkhunā cetiyaṃ jaggitabbaṃ. Bodhirukkhabodhiharaāsanagharasammuñjanīyatadāruatṭavaccakuṭṭidvārakoṭṭhakaṃ ānīyakuṭṭipānīyamālakadantakatṭhamālakesupi eseṇa nayo. Bhojanasālā pana senāsanaṃ, tasmā taṃ ekassa vā bahūnaṃ vā paricchinditvā gāhetuṃ vaṭṭatīti sabbamidaṃ vitthārena mahāpaccariyaṃ vuttaṃ.

Senāsanaggāhakena pana pāṭipadaaruṇato paṭṭhāya yāva puna aruṇaṃ na bhijjati, tāva gāhetabbaṃ. Idañhi senāsanaggāhassa khettaṃ. Sace pātova gābhite senāsane añño vitakkacāriko bhikkhu āgantvā senāsanaṃ yācati, “gahitaṃ, bhante, senāsanaṃ, vassūpagato saṅgho, ramaṇīyo vihāro, rukkhamaṇḍāsu yattha icchatha, tattha vasathā”ti vattabbo. Pacchimavassūpanāyikadivase pana sace kālaṃ ghesetvā sannipatite saṅghe koci dasahatthaṃ vatthaṃ āharitvā vassāvāsikaṃ deti, āgantuko ce bhikkhu saṅghatthero hoti, tassa dātabbaṃ. Navako ce hoti, sammatena bhikkhunā saṅghatthero vattabbo “sace, bhante, icchatha, paṭhamabhāgaṃ muñcitvā idaṃ vatthaṃ gaṇhathā”ti, amuñcantassa na dātabbaṃ. Sace pana pubbe gāhitaṃ muñcitvā gaṇhāti, dātabbaṃ. Eteneva upāyena dutiyattherato paṭṭhāya parivattetvā pattaṭṭhāneva āgantukassa dātabbaṃ. Sace pana paṭhamavassūpagatā dve tīṇi cattāri pañca vā vatthāni alatthum, laddhaṃ laddhaṃ eteneva upāyena

vissajjāpetvā yāva āgantukassa samakaṃ hoti, tāva dātabbaṃ. Tena samake laddhe avasiṭṭho anubhāgo therāsane dātabbo. Paccuppanne lābhe sati ṭhitikāya gāhetuṃ katikaṃ kātuṃ vaṭṭati.

Sace dubbhikkhaṃ hoti, dvīsupi vassūpanāyikāsu vassūpagatā bhikkhū bhikkhāya kilamantā “āvuso, idha vasantā sabbeva kilamāma, sādhu vata dve bhāgā homa, yesaṃ ñātipavāritatṭhānāni atthi, te tattha vasitvā pavāraṇāya āgantvā attano pattaṃ vassāvāsikaṃ gaṇhantū”ti vadanti, tesu ye tattha vasitvā pavāraṇāya āgacchanti, tesam apaloketvā vassāvāsikaṃ dātabbaṃ. Sādiyantāpi hi teneva vassāvāsikassa sāmīno, khīyantāpi ca āvāsikā neva adātuṃ labhanti. Kurundiyaṃ pana vuttaṃ “katikavattaṃ kātabbaṃ ‘sabbesaṃ no idha yāgubhattaṃ nappahoti, sabhāgaṭṭhāne vasitvā āgacchatha, tumhākaṃ pattaṃ vassāvāsikaṃ labhissathā”ti. Tañce eko paṭibāhati, supaṭibāhitaṃ. No ce paṭibāhati, katikā sukātā. Pacchā tesam tattha vasitvā āgatānaṃ apaloketvā dātabbaṃ, apalokanakāle paṭibāhituṃ na labbhatī”ti. Punapi vuttaṃ “sace vassūpagatesu ekaccānaṃ vassāvāsike apāpuṇante bhikkhū katikaṃ karonti ‘chinnavassānaṃ vassāvāsikañca idāni uppajjanakavassāvāsikañca imesaṃ dātuṃ ruccatī”ti, evaṃ katikāya katāya gāhitasadisameva hoti, uppannuppannaṃ tesameva dātabba”nti. Temāsaṃ pāṇiyaṃ upaṭṭhāpetvā vihāramaggacetiyaṅgaṇabodhiyaṅgaṇāni jaggitvā bodhirukkhe udakaṃ siñcitvā pakkantopi vibbhantopi vassāvāsikaṃ labhatiyeva. Bhatiniviṭṭhañhi tena kataṃ, saṅghikaṃ pana apalokanakammaṃ katvā gāhitaṃ antovasse vibbhantopi labhateva, paccayavasena gāhitaṃ pana na labhatīti vadanti.

Sace vuṭṭhavasso disaṃgamiko bhikkhu āvāsikassa hatthato kiñcideva kappiyabhaṇḍaṃ gahetvā “asukakule mayhaṃ vassāvāsikaṃ pattaṃ, taṃ gaṇhathā”ti vatvā gataṭṭhāne vibbhamati, vassāvāsikaṃ saṅghikaṃ hoti. Sace pana manusse sammukhā sampatiṇṇāpetvā gacchati, labhati. “Idaṃ vassāvāsikaṃ amhākaṃ senāsane vutthabhikkhuno demā”ti vutte yassa gāhitaṃ, tasseva hoti. Sace pana senāsanasāmikassa piyakamyatāya puttadhītādayo bahūni vatthāni āharitvā “amhākaṃ senāsane demā”ti denti, tattha vassūpagatassa ekameva vatthaṃ dātabbaṃ, sesāni saṅghikāni honti. Vassāvāsikaṭṭhitikāya gāhetabbāni, ṭhitikāya asati therāsanato paṭṭhāya gāhetabbāni. Senāsane vassūpagataṃ bhikkhuṃ nissāya uppannena cittappasādena bahūni vatthāni āharitvā “senāsanassa demā”ti dinnesupi ese va nayo. Sace pana pādamūle ṭhapetvā “etassa bhikkhuno demā”ti vadanti, tasseva honti.

Ekassa gehe dve vassāvāsikāni, paṭhamabhāgo sāmaṇerassa gāhito hoti, dutiyo therāsane. So ekaṃ dasahatthaṃ, ekaṃ aṭṭhahatthaṃ sātakaṃ peseti “vassāvāsikaṃ pattabhikkhūnaṃ dethā”ti, vicinitvā varabhāgaṃ sāmaṇerassa datvā anubhāgo therāsane dātabbo. Sace pana ubhopi gharaṃ netvā bhojetvā sayameva pādamūle ṭhapeti, yaṃ yassa dinnaṃ, tadeva tassa hoti. Ito paraṃ mahāpaccariyaṃ āgatanayo hoti - ekassa ghare daharasāmaṇerassa vassāvāsikaṃ pāpuṇāti, so ce pucchati “amhākaṃ vassāvāsikaṃ kassa patta”nti, “sāmaṇerassā”ti avatvā “dānakāle jānissasī”ti vatvā dānadivase ekaṃ mahātheraṃ pesetvā nīharāpetabbaṃ. Sace yassa vassāvāsikaṃ pattaṃ, so vibbhamati vā kālaṃ vā karoti, manussā ce pucchanti “kassa amhākaṃ vassāvāsikaṃ patta”nti, tesam yathābhūtaṃ ācikkhitabbaṃ. Sace te vadanti “tumhākaṃ demā”ti, tassa bhikkhuno

pāpuṇāti. Atha saṅghassa vā gaṇassa vā denti, saṅghassa vā gaṇassa vā pāpuṇāti. Sace vassūpagatā suddhapaṃsukūlikāyeva honti, ānetvā dinnaṃ vassāvāsikaṃ senāsanaparikkhāraṃ vā katvā tṭhapetabbaṃ, bimbohanādīni vā kātābbānīti.

Ayaṃ tāva antovasse vassūpanāyikadivasavasena

Senāsanaggāhakathā.

222. Ayamaparopi utukāle antarāmuttako nāma senāsanaggāho veditabbo. Divasavasena hi tividho senāsanaggāho purimako pacchimako antarāmuttakoti. Vuttañhetam -

“Tayome, bhikkhave, senāsanaggāhā, purimako pacchimako antarāmuttako. Aparajjugatāya āsāhiyā purimako gāhetabbo, māsagatāya āsāhiyā pacchimako gāhetabbo, aparajjugatāya pavāraṇāya āyatim vassāvāsathāya antarāmuttako gāhetabbo”ti.

Etesu tīsu senāsanaggāhesu purimako pacchimako cāti ime dve gāhā thāvarā, antarāmuttako pana senāsanapaṭijagganattam bhagavatā anuññāto. Tathā hi ekasmiṃ vihāre mahālābham senāsanam hoti, senāsanasāmikā vassūpagataṃ bhikkhuṃ sabbapaccayehi sakkaccaṃ upaṭṭhahitvā pavāretvā gamanakāle bahuṃ samaṇaparikkhāraṃ denti, mahātherā dūratova āgantvā vassūpanāyikadivase tam gahetvā phāsuṃ vasitvā vuṭṭhavassā lābham gaṇhitvā pakkamanti. Āvāsikā “mayam etthuppannam lābham na labhāma, niccam āgantukamahātherāva labhanti, teyeva nam āgantvā paṭijaggissantī”ti palujjantampi na olokenti. Bhagavā tassa paṭijagganattam “aparajjugatāya pavāraṇāya āyatim vassāvāsathāya antarāmuttako gāhetabbo”ti āha.

Tam gāhentena saṅghatthero vattabbo “bhante, antarāmuttakasenāsanam gaṇhathā”ti. Sace gaṇhāti, dātabbam. No ce, eteneva upāyena anutheraṃ ādim katvā yo gaṇhāti, tassa antamaso sāmaṇerassapi dātabbam. Tena tam senāsanam aṭṭha māse paṭijaggitabbam, chadanabhittibhūmisu yam kiñci khaṇḍam vā phullaṃ vā hoti, tam sabbam paṭisaṅkharitabbam. Uddesaparipucchādīhi divasaṃ khepetvā rattim tattha vasitum vaṭṭati, rattim pariveṇe vasitvā tattha divasaṃ khepetumpi vaṭṭati, rattindivam tattheva vasitumpi vaṭṭati, utukāle āgatānam vuḍḍhānam na paṭibāhitabbam. Vassūpanāyikadivase pana sampatte sace saṅghatthero “mayham idam pana senāsanam dethā”ti vadati, na labhati. “Bhante, idam antarāmuttakam gahetvā ekena bhikkhunā paṭijaggita”nti vatvā na dātabbam, aṭṭha māse paṭijaggitabhikkhusseva gāhitam hoti. Yasmiṃ pana senāsane ekasamvacchare dvikkhattum paccaye denti chamāsaccayena chamāsaccayena, tam antarāmuttakam na gāhetabbam. Yasmiṃ vā tikkhattum denti catumāsaccayena catumāsaccayena, yasmiṃ vā catukhattum denti temāsaccayena temāsaccayena, tam antarāmuttakam na gāhetabbam. Paccayeneva hi tam paṭijagganam labhissati. Yasmiṃ pana ekasamvacchare sakideva bahū paccaye denti, etam antarāmuttakam gāhetabbanti.

223. “Anujānāmi, bhikkhave, akataṃ vā vihāraṃ vippakataṃ vā navakammaṃ dātuṃ, khuddake vihāre kammaṃ oloketvā chappañcavassikaṃ navakammaṃ dātuṃ, aḍḍhayoge kammaṃ oloketvā sattaṭṭhavassikaṃ navakammaṃ dātuṃ, mahallake vihāre pāsāde vā kammaṃ oloketvā dasadvādasavassikaṃ navakammaṃ

dātu’’nti vacanato akataṃ vippakataṃ vā senāsanāṃ ekassa bhikkhuno apalokanena vā kammavācāya vā sāvetvā navakammaṃ katvā vasituṃ yathāvuttakālaparicchedavasena dātabbaṃ. Navakammiko bhikkhu antovasase taṃ āvāsaṃ labhati, utukāle paṭibāhituṃ na labhati. Laddhanavakammena pana bhikkhunā vāsipharasunikhādanādīni gahetvā sayāṃ na kātabbaṃ, katākataṃ jānitabbaṃ. Sace so āvāso jīrati, āvāsasāmikassa vā tassa vaṃse uppannassa vā kassaci kathetabbaṃ ‘‘āvāso te nassati, jaggatha etaṃ āvāsa’’nti. Sace so na sakkoti, bhikkhūhi ñātīhi vā upaṭṭhākehi vā samādāpetvā jaggitabbo. Sace tepi na sakkonti, saṅghikena paccayena jaggitabbo, tasmimpi asati ekaṃ āvāsaṃ vissajjetvā avasesā jaggitabbā, bahū vissajjetvā ekaṃ saṅghapetumpi vaṭṭatiyeva.

Dubbhikkhe bhikkhūsu pakkantesu sabbe āvāsā nassanti, tasmā ekaṃ vā dve vā tayo vā āvāse vissajjetvā tato yāgubhattacīvarādīni paribhuñjantehi sesāvāsā jaggitabbāyeva.

Kurundiyaṃ pana vuttaṃ ‘‘saṅghike paccaye asati eko bhikkhu ‘tuyhaṃ ekamañcaṭṭhānaṃ gahetvā jaggāhī’’ti vattabbo. Sace bahutaraṃ icchatī, tibhāgaṃ vā upaḍḍhabhāgaṃ vā datvāpi jaggāpetabbaṃ. Atha thambhamattamevettha avasiṭṭhaṃ, bahukammaṃ kātābbanti na icchatī, ‘tuyhaṃ puggalikameva katvā jaggāhī’’ti dātabbaṃ. Evampi hi ‘saṅghassa bhaṇḍakaṭṭhapanatṭhānañca navakānañca vasanatṭhānaṃ labhissatī’’ti jaggāpetabbo. Evaṃ jaggito pana tasmim jīvante puggaliko hoti, mate saṅghikova. Sace saddhivihārikānaṃ dātukāmo hoti, kammaṃ oloketvā tibhāgaṃ vā upaḍḍhaṃ vā puggalikaṃ katvā jaggāpetabbo. Evañhi saddhivihārikānaṃ dātuṃ labhati. Evaṃ jagganake pana asati ekaṃ āvāsaṃ vissajjetvātiadinā nayena jaggāpetabbo’’ti vuttaṃ. Idampi ca aññaṃ tattheva vuttaṃ.

Dve bhikkhū saṅghikabhūmiṃ gahetvā sodhetvā saṅghikasenāsanāṃ karonti, yena sā bhūmi paṭhamāṃ gahitā, so sāmī. Ubhopi puggalikaṃ karonti, soyeva sāmī. So saṅghikaṃ karoti, itaro puggalikaṃ karoti, aññaṃ ce bahu senāsanatṭhānaṃ atthi, puggalikaṃ karontopi na vāretabbo. Aññasmiṃ pana tādise patirūpe ṭhāne asati taṃ paṭibāhitvā saṅghikaṃ karonteneva kātābbā. Yaṃ pana tassa tattha vayakammaṃ kataṃ, taṃ dātabbaṃ. Sace pana katāvāse vā āvāsakaraṇatṭhāne vā chāyūpagaphalūpagā rukkhā honti, apaloketvā hāretabbā. Puggalikā ce honti, sāmikā āpucchitabbā. No ce denti, yāvatatīyakaṃ āpucchitvā ‘‘rukkhaagghanakamūlaṃ dassāmā’’ti hāretabbā.

224. Yo pana saṅghikaṃ vallimattampi aggahetvā āharimena upakaraṇena saṅghikāya bhūmiyā puggalikavihāraṃ kāreti, upaḍḍhaṃ saṅghikaṃ hoti, upaḍḍhaṃ puggalikaṃ. Pāsādo ce hoti, heṭṭhāpāsādo saṅghiko, upari puggaliko. Sace yo heṭṭhāpāsādaṃ icchatī, heṭṭhāpāsādaṃ tassa hoti. Atha heṭṭhā ca upari ca icchatī, ubhayattha upaḍḍhaṃ labhati. Dve senāsanāni kāreti, ekaṃ saṅghikaṃ, ekaṃ puggalikaṃ. Sace vihare utṭhitena dabbasambhārena kāreti, tibhāgaṃ labhati. Sace akatatṭhāne cayaṃ vā pamukhaṃ vā karoti bahikuṭṭe, upaḍḍhaṃ saṅghassa, upaḍḍhaṃ tassa. Atha mahantaṃ visamaṃ pūretvā apade padaṃ dassetvā kataṃ hoti, anissaro tattha saṅgho.

Sace bhikkhu saṅghikavihārato gopānasiādīni gahetvā aññasmiṃ saṅghikāvāse yojeti, suyojitāni. Puggalikāvāse yojentehi pana mūlaṃ vā dātabbaṃ, paṭipākatikaṃ vā kātābbā. Chaḍḍitavihārato mañcapīṭhādīni theyyacittena gaṇhanto uddhāreyeva bhaṇḍagghena kāretabbo. ‘‘Puna āvāsikakāle dassāmī’’ti gahetvā

saṅghikaparibhogena paribhuñjantassa naṭṭhaṃ sunaṭṭhaṃ, jiṇṇaṃ sujiṇṇaṃ. Arogaṃ ce, pākatikaṃ kātappaṃ, puggalikaparibhogena paribhuñjantassa naṭṭhaṃ vā jiṇṇaṃ vā gīvā hoti. Tato dvāravātapānādīni saṅghikāvāse vā puggalikāvāse vā yojitāni, paṭidātabbāniyeva. Sace koci saṅghiko vihāro undriyati, yaṃ tattha mañcapīṭhādikaṃ, taṃ guttatthāya aññatra haritum vaṭṭati. Tasmā aññatra haritvā saṅghikaparibhogena paribhuñjantassa naṭṭhaṃ sunaṭṭhaṃ, jiṇṇaṃ sujiṇṇaṃ. Sace arogaṃ, tasmim vihāre paṭisaṅkhate puna pākatikaṃ kātappaṃ. Puggalikaparibhogena paribhuñjato naṭṭhaṃ vā jiṇṇaṃ vā gīvā hoti, tasmim paṭisaṅkhate dātabbameva. Ayaṃ senāsanaggāhakathā.

225. Ayaṃ panettha catupaccayasādhāraṇakathā - sammatenā appamattakavissajjena bhikkhunā cīvarakammaṃ karontassa “sūciṃ dehī”ti vadato ekā dīghā, ekā rassāti dve sūciyo dātabbā. “Avibhattaṃ saṅghikabhaṇḍa”nti pucchitabbakiccaṃ natthi. Pippalattikassa eko pippalako, kantāraṃ paṭipajjitukāmassa upāhanayugaḷaṃ, kāyabandhanattikassa kāyabandhanaṃ, “aṃsabaddhako me jiṇṇo”ti āgatassa aṃsabaddhako, parissāvanattikassa parissāvanaṃ dātabbaṃ, dhammakaraṇattikassa dhammakaraṇo. Sace paṭṭako na hoti, dhammakaraṇo paṭṭakena saddhiṃ dātabbo. “Āgantukapattaṃ āropessāmī”ti yācantassa kusiyā ca aḍḍhakusiyā ca pahonakaṃ dātabbaṃ. “Maṇḍalaṃ nappahotī”ti āgatassa maṇḍalaṃ ekaṃ dātabbaṃ, aḍḍhamaṇḍalāni dve dātabbāni, dve maṇḍalāni yācantassa na dātabbāni. Anuvātaparibhaṇḍattikassa ekassa cīvarassa pahonakaṃ dātabbaṃ, sappinavanītādiattikassa gilānassa ekaṃ bhesajjaṃ nāḷimattaṃ katvā tato tatiyakotṭhāso dātabbo. Evaṃ tīṇi divasāni datvā nāḷiyā paripuṇṇāya catutthadivasato paṭṭhāya saṅghaṃ āpucchitvā dātabbaṃ, guḷapiṇḍepi ekadivasam tatiyabhāgo dātabbo. Evaṃ tīhi divasehi niṭṭhite piṇḍe tato paraṃ saṅghaṃ āpucchitvā dātabbaṃ. Sammannitvā ṭhapitayāgubhājakādīhi ca bhājanīyatṭhānaṃ āgatamanussānaṃ anāpucchitvāva upaḍḍhabhāgo dātabbo. Asammatehi pana apaloketvā dātabboti.

Saṅghassa santakaṃ sammatenā vā āṇattehi vā ārāmikādīhi dīyamānaṃ, gihīnañca santakaṃ sāmikena vā āṇattena vā dīyamānaṃ “aparassa bhāgaṃ dehī”ti asantaṃ puggalaṃ vatvā gaṇhato bhaṇḍādeyyaṃ. Aññena dīyamānaṃ gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo. Asammatenā vā anāṇattena vā dīyamāne “aparampi bhāgaṃ dehī”ti vatvā vā kūṭavassāni gaṇetvā vā gaṇhanto uddhāreyeva bhaṇḍagghena kāretabbo. Itarehi dīyamānaṃ evaṃ gaṇhato bhaṇḍādeyyaṃ sāmikena pana “imassa dehī”ti dāpitaṃ vā sayam dinnam vā sudinnanti ayaṃ sabbatṭhakathāvinicchayato sāro.

Piṇḍāya pavitṭhassapi odanapaṭivīso antoupacārasīmāyaṃ ṭhitasseva gahetum vaṭṭati. Yadi pana dāyakā “bahiupacārasīmatṭhānampi, bhante, gaṇhatha, āgantvā paribhuñjissanti”ti vadanti, evaṃ antogāmatṭhānampi gahetum vaṭṭati.

Pāḷim aṭṭhakathañceva, oloketvā vicakkhaṇo;
Saṅghike paccaye evaṃ, appamattova bhājayeti.

Iti pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe sabbākārato

Catupaccayabhājanīyavinicchayakathā samattā.

ABOUT THIS TRANSLATION

This translation is part of the PaliVerse Project - the first complete, unified English translation of the Pāli Canon together with its Commentaries (Aṭṭhakathā) and Subcommentaries (Tīkā), accompanied by interactive study tools. PaliVerse is an ongoing project. The AI translations are continuously improved through experts' revisions and feedback. This text is the latest translation as of the date of download.

PDF Creation Date: 14 September 2026

HOW TO CITE

PaliVerse (2026). Subcommentaries. 2. The Canon of Discipline - Subcommentaries. 07. Commentary on the Vinayaśāṅgaha. 28. Catupaccayabhājanīyavinicchayakathā Retrieved from paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · All Rights Reserved
Centre for Study and Practice of Theravāda Buddhism
Civic Non-Profit Company registered in Greece
This PDF may be freely distributed for study and practice.

PaliVerse.org